



CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂREA nr.31

din 28 iunie 2021

cu privire la Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020

Curtea de Conturi, în prezența dnei Tatiana Ivanicichina, Secretar de stat al Ministerului Finanțelor; dnei Gabriela Cuneva, Secretar de stat al Ministerului Finanțelor; dnei Elena Matveeva, șef al Direcției datoriei publice din cadrul Ministerului Finanțelor; dlui Alexandru Rodideal, șef al Secției datoria externă și recreditare din cadrul Ministerului Finanțelor; dnei Raisa Cantemir, Director al Instituției Publice „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, în cadrul ședinței video, în legătură cu evoluția și tendința situației epidemiologice a infecției COVID-19 în Republica Moldova, călăuzindu-se de art. 3 alin. (1) și art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova¹, a examinat Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020.

Misiunea de audit public extern a fost realizată conform Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2021², având drept scop oferirea asigurării rezonabile asupra conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de Ministerul Finanțelor în anul 2020, precum și că raportarea este conformă ca parte a Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020, în vederea formulării unei concluzii generale de audit și înaintarea, după caz, a recomandărilor relevante.

Auditul public extern s-a desfășurat în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit aplicate de Curtea de Conturi (ISSAI 100, ISSAI 400 și ISSAI 4000)³.

Examinând Raportul de audit, Curtea de Conturi

A CONSTATAT:

Ministerul Finanțelor, în anul 2020, a asigurat gestionarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în conformitate cu cadrul legal de reglementare a domeniului, fiind respectate limitele aprobate atât prin Legea bugetară anuală, cât și cele stabilite în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

Totodată, misiunea de audit a identificat unele problematice, care se exprimă prin: prezența soldurilor considerabile ale datoriei debitorilor garantați pentru împrumuturile interne și externe și a beneficiarilor recreditați, care sunt în majoritate cu termenul de achitare expirat; imposibilitatea rambursării de către unii agenți economici a mijloacelor recreditate care

¹ Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr. 260 din 07.12.2017 (în continuare – Legea nr.260 din 07.12.2017).

² Hotărârea Curții de Conturi nr.62 din 10.12.2020 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2021”.

³ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI”.

condiționează anulări anuale ale acestor datorii și suportarea unor cheltuieli neprevăzute din contul bugetului de stat pentru onorarea obligațiilor de stat; proiectele recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor înregistrează un nivel redus al ratei de recuperare a resurselor financiare; implementarea proiectelor finanțate din surse externe continuă să rămână la nivel redus; debursarea împrumuturilor are loc cu întârziere în unele cazuri, iar achitarea comisioanelor prevăzute în acordurile de împrumut se efectuează din suma contractată și/sau nedebersată a împrumutului, ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare la bugetul de stat. În contextul celor relatate, managementul datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat necesită îmbunătățiri continue.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.14 alin.(2), art.15 lit. d) și art.37 alin.(2) din Legea nr.260 din 07.12.2017, Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020, anexat la prezenta Hotărâre.

2. Prezenta Hotărâre și Raportul de audit se remit:

2.1. Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și luare de atitudine referitor la:

2.1.1. asigurarea monitorizării portofoliului garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului de stat „Prima Casă”, în vederea neadmiterii majorării datoriei de stat interne și suportării unor costuri suplimentare de către bugetul de stat;

2.1.2. recuperarea în bugetul de stat a datoriilor aferente împrumuturilor acordate beneficiarilor recreditați și beneficiarilor garanțiilor de stat, inclusiv cu termenul de achitare expirat;

2.2. Parlamentului Republicii Moldova, pentru informare și examinare, după caz, în cadrul Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice;

2.3. Președintelui Republicii Moldova, pentru informare;

2.4. Ministerului Finanțelor, pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit.

3. Prin prezenta Hotărâre se exclude din regim de monitorizare Hotărârea Curții de Conturi nr.39 din 28 iulie 2020 „Cu privire la Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019”.

4. Prezenta Hotărâre intră în vigoare din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și poate fi contestată cu o cerere prealabilă la autoritatea emitentă în termen de 30 de zile de la data publicării. În ordine de contencios administrativ, Hotărârea poate fi contestată la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr.3), în termen de 30 de zile din data comunicării răspunsului cu privire la cererea prealabilă sau din data expirării termenului prevăzut pentru soluționarea acesteia.

5. Curtea de Conturi va fi informată, în termen de 6 luni din data publicării Hotărârii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, despre acțiunile întreprinse pentru executarea subpunctului 2.4. din prezenta Hotărâre.

6. Hotărârea și Raportul auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020 se plasează pe site-ul oficial al Curții de Conturi (<http://www.ccrm.md/hotariri-si-rapoarte-1-95>).



Marian LUPU,
Președinte



CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.69, tel.: (+373 22) 26 60 02, fax: (+373 22) 26 61 00, www.ccrm.md;

e-mail: ccrm@ccrm.md

RAPORTUL auditului conformității asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020

CUPRINS

LISTA ACRONIMELOR.....	3
GLOSAR.....	4
I. SINTEZA.....	6
II. PREZENTARE GENERALĂ.....	9
III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT.....	10
3.1. Mandatul legal și scopul auditului	10
3.2. Abordarea auditului.....	10
IV. CONSTATĂRI	11
4.1. Obiectivul specific I. Analiza structurii portofoliului datoriei de stat și conformității onorării obligațiunilor statului privind deservirea datoriei prin prisma Legii bugetare anuale și Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.....	11
4.1.1. Deși s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat, acesta s-a încadrat în limitele plafonului prevăzut de Legea bugetară anuală, însă cu mici excepții de la limitele aprobate de Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.....	12
4.1.2. Datoria de stat internă a crescut din contul emisiunii nete a VMS pe piața primară, iar sectorul bancar rămâne în continuare principalul investitor în VMS.	16
4.1.3. Soldul datoriei de stat externe, deși se încadrează în limitele stabilite de Legea bugetară anuală, înregistrează o creștere semnificativă, determinată de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.	22
4.2. Obiectivul specific nr.II. Evaluarea conformității acordării garanțiilor de stat	25
4.2.1. În anul 2020 a fost înregistrat primul caz de onorare/activare a garanției de stat acordată în cadrul Programului de stat „Prima casă”.	26
4.2.2. Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor sunt în întregime cu termenul de achitare expirat.....	27
4.3. Obiectivul specific III. Evaluarea conformității administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat	27
4.3.1. Mijloacele financiare îndreptate spre recreditarea de stat au sporit, 64,4 % din total fiind direcționate prin intermediul OGP AE.	27
4.4. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi	30
V. CONCLUZIA GENERALĂ.....	31
VI. RECOMANDĂRI-MINISTERULUI FINANTELOR	32
Semnăturile echipei de audit	32
ANEXE	33

LISTA ACRONIMELOR

AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
BC	Bancă comercială
BDCE (CEB)	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BT	Bonuri de trezorerie
CE	Comunitatea Europeană
OGP AE	Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST	Drepturi speciale de tragere
FIDA (IFAD)	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFP	Instituție financiară participantă
ÎS	Întreprindere de stat
JICA	Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională
MF	Ministerul Finanțelor
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produs intern brut
RM	Republica Moldova
SA	Societate pe acțiuni
SI	Sistem informațional
SRL	Societate cu răspundere limitată
UAT	Unitatea administrativ-teritorială
UCIP-IFAD	Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor finanțate de FIDA
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VMS	Valori mobiliare de stat

GLOSAR

<i>Asistență financiară</i>	<i>(cooperare)</i>	Suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programelor.
<i>Beneficiar al recreditării</i>		Orice persoană fizică sau juridică care este beneficiar final al mijloacelor recreditate.
<i>Contract de garanție de stat</i>		Contract de fidejusiune între stat și creditor, prin care statul se obligă să plătească, integral sau parțial, creditorului datoria debitorului garantat (a persoanei fizice beneficiar în cadrul Programului de stat „Prima casă” sau a persoanei juridice care a obținut împrumut sub garanție de stat), apărută din împrumuturi interne sau externe, în cazul în care debitorul garantat nu execută obligațiile sale față de creditor.
<i>Datorie a sectorului public</i>		Totalitatea datoriei de stat, a datoriei unităților administrativ-teritoriale, a datoriei Băncii Naționale a Moldovei, a datoriei ce rezultă din împrumuturile interne și externe ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public.
<i>Datorie de stat</i>		Obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în monedă națională sau în valută străină.
<i>Datorie de stat externă</i>		Parte integrantă a datoriei de stat, care reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la nerezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piețele financiare internaționale, care sunt procurate de rezidenți ai Republicii Moldova, sunt atribuite datoriei de stat externe.
<i>Datorie de stat internă</i>		Parte integrantă a datoriei de stat ce reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la rezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piața internă a Republicii Moldova, care sunt procurate de către nerezidenți, sunt atribuite datoriei de stat interne.
<i>Deservire a datoriei</i>		Plata sumei principale, a dobânzii și a altor sume aferente, prevăzute în contractele din care rezultă datoria.
<i>EURIBOR</i>		Rata de referință pentru piața monetară în euro.
<i>Garanție de stat</i>		Angajament asumat, în contul și în numele statului, de către Guvern, în calitate de garant, de a plăti la scadență obligațiile neonorate ale debitorului garantat.
<i>Instituții Participante (IFP)</i>	<i>Financiare</i>	Băncile comerciale și unele organizații de creditare nebancaară, selectate pentru îndeplinirea funcției de intermediere a liniilor de credit din resurse directe sau din resurse de refinanțare (revolving)

<i>Instrument al datoriei</i>	În baza criteriilor stipulate de donatorii acestor resurse, care sunt destinate întreprinderilor mici și mijlocii ale sectorului privat. Obligație financiară care presupune efectuarea plăților sumei principale și/sau a dobânzii de către debitor în favoarea creditorului, la o anumită dată în viitor.
<i>Împrumut de stat</i>	Relație contractuală prin care creditorul transmite în proprietatea statului mijloace, cu condiția rambursării acestora de către stat la expirarea termenului pentru care au fost acordate.
<i>LIBOR</i>	Rata dobânzii practică pe piața londoneză de către băncile de prim rang care oferă fonduri și reprezintă media aritmetică a ratelor de dobândă practicate de principalele bănci pentru 5 valute (lire sterline, euro, dolari SUA, franci elvețieni și yen japonezi).
<i>Recreditare</i>	Acordarea de împrumut beneficiarilor recreditării din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.
<i>Sumă principală</i>	Sumă acordată în cadrul unui împrumut.
<i>Serviciul datoriei de stat</i>	Plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.
<i>Termen scurt</i>	Perioadă de rambursare de până la un an și/sau de rambursare la solicitarea creditorului în lipsa termenului de scadență.
<i>Termen mediu</i>	Perioadă de timp de 3 ani ce vizează termenul pentru care sunt stabilite obiectivele și este analizată evoluția indicatorilor aferenți datoriei de stat în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”.
<i>Termen lung</i>	Perioadă de rambursare de la un an și mai mare.
<i>Valoare mobilă de stat</i>	Instrument al datoriei de stat emis în formă de titlu financiar negociabil.
<i>VMS convertite</i>	Soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM.

I. SINTEZA

Misiunea de audit public extern a fost desfășurată în temeiul art.31 și art.32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2021, având drept scop oferirea asigurării rezonabile asupra conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de către Ministerul Finanțelor în anul 2020, precum și că raportarea acesteia este conformă ca parte a Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020, în vederea formulării unei concluzii generale de audit și înaintarea, după caz, a recomandărilor relevante. Misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Finanțelor.

Ca urmare a generalizării constatărilor și concluziilor formulate în procesul de audit, se prezintă rezumatul acestora, fiind relatate următoarele.

Soldul datoriei sectorului public, la situația din 31.12.2020, a constituit 72 636,3 mil.lei, înregistrând o creștere cu 15 031,5 mil.lei față de situația din 31.12.2019. Ponderea cea mai mare din totalul datoriei sectorului public o deține datoria de stat, căreia îi revin 93,4%.

Soldul datoriei de stat la finele anului 2020 a constituit 67 820,7 mil.lei, fiind în creștere cu 15 326,4 mil.lei față de soldul anului precedent, din contul majorării atât a datoriei de stat interne, cât și a datoriei de stat externe. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară, iar a datoriei de stat externe – de finanțarea externă netă pozitivă și de evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA. Deși în anul 2020 s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat, la situația din 31.12.2020 acesta s-a încadrat în limitele stabilite de Legea bugetară anuală. Ca pondere în PIB, în anul de referință datoria de stat a constituit 32,9%, înregistrând o creștere semnificativă, față de anul 2019, cu 7,9 p.p. Ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat este deținută de împrumuturile de stat externe (52,6%), fiind urmate de VMS emise pe piața primară (21,5%), VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată aferente garanțiilor de stat (18,6%), alocarea DST (4,3%) și VMS convertite (3,0%). (pct. 4.1.1.)

La situația din 31.12.2020, soldul datoriei de stat interne a constituit 29 235,6 mil. lei (la valoarea nominală), comparativ cu începutul anului, fiind în creștere cu 5 739,7 mil.lei. Această majorare a fost determinată de emisiunea netă a VMS pe piața primară și de răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat. Mijloacele obținute din emisiunea netă a VMS pe piața primară au fost direcționate pentru finanțarea deficitului bugetar.

Băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS emise de MF. În anul 2020, pe piața valorilor mobiliare au activat 9 dealeri primari, care au contribuit la plasarea VMS pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară. Din volumul total de VMS aflate în circulație, 79,7% sunt deținute de către dealerii primari în numele și din cont propriu. Investitorilor nebancari le revine 17,6% (sau 2 557,4 mil.lei) din volumul total de VMS aflate în circulație. Totodată, interesul pentru VMS al investitorilor nebancari este în scădere, de la 25,3% în anul 2019 la 17,6% în anul 2020.

În anul 2020 nu au fost emise VMS pentru completarea rezervei de lichidități. La fel, ca și în anii precedenți, se denotă lipsa cadrului normativ care ar autoriza MF cu atribuții de creare a rezervei de lichidități prin emiterea VMS.

La situația din 31.12.2020, soldul VMS convertite, care reprezintă soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM, a constituit 2 063,4 mil.lei, care comparativ cu anii precedenți, se menține constant.

Soldul VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 31.12.2020, a constituit 12 611,2 mil.lei, ceea ce reprezintă 43,1% din datoria de stat internă.

La situația din 01.01.2020, soldul datoriei băncilor supuse lichidării, ca urmare a emiterii anterioare a VMS pentru stabilitate financiară și pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, a constituit 12 090,4 mil.lei. Pe parcursul anului au fost rambursate doar 172,5 mil.lei, soldul datoriei la situația din 31.12.2020 constituind 11 917,9 mil.lei. Analiza în dinamică a mijloacelor rambursate de către băncile aflate în proces de lichidare, denotă un ritm scăzut de restituire a datoriei. Astfel, din totalul datoriei preluate de către MF în sumă de 13 769,7 mil.lei, la situația din 31.12.2020, băncile supuse lichidării au restituit doar 1 851,8 mil. lei, ceea ce constituie doar 13,4%. În același timp, în vederea executării obligațiunilor derivate din garanțiile de stat, în luna octombrie 2020, din portofoliul deținut de BNM, MF a răscumpărat OS în sumă de 240,0 mil.lei. Datoria MF față de BNM, la situația din 31.12.2020, constituia 12 611,2 mil.lei. În contextul menționat, neonorarea către MF a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat, acordate BNM pentru garantarea creditelor de urgență, va cauza creșterea ascendentă în următorii ani a datoriei de stat interne. (pct. 4.1.2.)

La situația din 31.12.2020, soldul datoriei de stat externe a constituit 38 585,1 mil. lei (echivalentul a 2 241,4 mil.dol.SUA), fiind în creștere cu 537,3 mil.dol.SUA față de anul 2019. Debursările de împrumuturi externe în anul 2020 au constituit 551,6 mil. dol. SUA (echivalentul a 9 747,3 mil.lei), ceea ce este cu 402,5 mil.dol.SUA mai mult față de debursările anului precedent. Din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe, 205,7 mil.dol.SUA (37,3%) au fost destinate finanțării proiectelor investiționale și 345,9 mil.dol.SUA (62,7%) – asistenței financiare pentru susținerea bugetului. Ca și în anii precedenți, valorificarea resurselor externe de către unitățile de implementare a proiectelor finanțate din surse externe continuă să rămână la un nivel redus, iar în unele cazuri debursarea unor împrumuturi are loc cu întârziere, achitarea comisioanelor prevăzute în acordurile de împrumut efectuându-se din suma contractată și/sau nedebersată a împrumutului, ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare la bugetul de stat. Printre cauzele care au determinat această situație sunt: neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut, restructurarea proiectelor sau modificarea componentelor acestora, procesele îndelungate de achiziție, planificarea nerațională a timpului de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor, executarea lentă a lucrărilor de către antreprenorii locali, situația epidemiologică provocată de infecția COVID-19 și consecințele acesteia, etc. În anul 2020 au fost achitate comisioane în sumă totală de circa 1,63 mil.dol.SUA. Din valoarea totală a împrumuturilor contractate în anul 2020 (685,01 mil.dol.SUA), la situația din 31.12.2020, au fost debursate 324,22 mil.dol.SUA, sau 47,33%.

În contextul administrării prudente a datoriei de stat externe, MF a continuat și în anul 2020 utilizarea metodei de conversiune a împrumuturilor de stat externe oferite de către BERD, fiind obținute economii la capitolul cheltuieli pentru serviciul datoriei de stat externe din bugetul de stat în perioada 01.01.2020 – 31.12.2020 în sumă de aproximativ 24,82 mil.lei. (pct. 4.1.3.)

În anul 2020, pentru deservirea datoriei de stat au fost achitate mijloace financiare în sumă totală de 15 713,6 mil.lei, sau cu 668,4 mil.lei mai mult față de anul 2019, inclusiv 14 029,4 mil.lei pentru

rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS ajunse la scadență și 1 684,2 mil. lei pentru plata dobânzilor și comisioanelor. Din totalul plăților efectuate, pentru deservirea datoriei de stat interne au fost achitate 12 977,0 mil. lei (82,5%) și pentru deservirea datoriei de stat externe – 2 736,6 mil. lei (17,5%).

La situația din 31.12.2020, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 233,8 mil. lei, majorându-se cu 305,2 mil. lei comparativ cu finele anului precedent, fiind format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”. În anul 2020 a fost înregistrat primul caz de neonorare a garanției de stat în sumă de 167,7 mii lei acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”. La situația din 31.12.2020, soldul garanțiilor de stat externe a constituit zero lei, după cum a fost stabilit în legea bugetară anuală. La situația din 31.12.2020, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF format în urma dezafectării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe constituia 2,6 mil. lei, 2,3 mil. dol. SUA și 19,7 mil. euro, sau echivalentul a 459,1 mil. lei, fiind integral cu termenul de achitare expirat. (pct. 4.2.1. și pct. 4.2.2.)

Comparativ cu anii precedenți, în anul 2020 se atestă o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat, datorită cererii mai mari de recreditare din partea beneficiarilor, în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe. În anul 2020, de împrumuturi recreditate au beneficiat 24 de proiecte finanțate din surse externe, dintre care: prin intermediul MF – 6 proiecte, prin intermediul OGP AE - 6 proiecte, și UCIP-FIDA – 2 proiecte. Pe parcursul anului de gestiune, beneficiarii recreditați au rambursat mijloace în sumă totală de 481,3 mil. lei, 5,9 mil. dol. SUA, 18,1 mil. Euro și 0,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 948,2 mil. lei).

Din totalul datoriilor beneficiarilor recreditați (5 519,9 mil. lei), datoriile pentru împrumuturile recreditate prin intermediul MF au constituit 71,3 mil. lei, 35,5 mil. dol. SUA, 101,7 mil. Euro și 896,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 2 980,5 mil. lei) sau 54,0% din suma totală a datoriilor, dintre care cu termenul de achitare expirat - în sumă de 71,3 mil. lei, 10,3 mil. dol. SUA și 0,1 mil. Euro (echivalentul a 251,9 mil. lei). Comparativ cu situația din 31.12.2019, datoria cu termen de achitare expirat, înregistrată la 31.12.2020, s-a micșorat cu 1,6%. Deși soldul datoriilor cu termen de achitare expirat ale beneficiarilor recreditați înregistrează tendințe de diminuare în comparație cu anii precedenți, aceste datorii prezintă un risc sporit de nerecuperare. Auditul evidențiază că datoriile cu termen de achitare expirat acumulate de către întreprinderile în proces de insolabilitate și potențiali faliti, precum și cele care nu se regăsesc în Registrul de stat al persoanelor juridice, în sumă totală de 247,9 mil. lei, reprezintă 94,1% din totalul datoriilor cu termen de achitare expirat ale beneficiarilor recreditați. Pe parcursul anului 2020 din suma totală a datoriilor expirate, MF prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat a încasat la bugetul de stat circa 13,0 mil. lei, ceea ce constituie 1,4% din suma totală rambursată în perioada de referință, ca rezultat al aplicării măsurilor de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. (pct. 4.3.1 și pct. 4.3.2.)

În prezentul Raport de audit sunt elucidate principalele constatări și concluzii ale auditului, care au permis înaintarea unor recomandări pentru sporirea activităților de control a MF, orientate spre îmbunătățirea procesului de gestionare și raportare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat.

II. PREZENTARE GENERALĂ

Managementul datoriei sectorului public este reglementat de Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat, Hotărârile Guvernului nr.1136 din 18.10.2007¹, și nr.696 din 30.08.2017², precum și de alte acte normative.

Responsabilitatea Ministerului Finanțelor, autorizat de Guvern, este de a administra datoria de stat, garanțiile de stat și recreditarea de stat, de a asigura deservirea datoriei de stat, precum și de a înregistra toate tranzacțiile efectuate. De asemenea, MF, prin prisma atribuțiilor ce-i revin, acumulează, generalizează, monitorizează și raportează informația cu privire la situația datoriei publice.

Atribuțiile specifice cu privire la administrarea și gestionarea datoriei de stat se realizează prin Direcția datoriei publice din cadrul MF și IP „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, al cărui fondator este MF. Evidența informației generale și a tuturor tranzacțiilor aferente datoriei de stat, recreditării de stat, precum și a garanțiilor de stat este asigurată de sistemul informațional DMFAS.

În vederea unei bune administrări a datoriei de stat, a fost aprobat Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”, în conformitate cu indicatorii macroeconomici care au stat la baza elaborării Legii bugetului de stat pentru anul 2020³. Acest program stabilește obiectivul fundamental al procesului de management al datoriei de stat, obiectivele specifice, precum și acțiunile care vor fi întreprinse de către autorități în vederea asigurării finanțării și îmbunătățirii structurii portofoliului datoriei de stat, iar implementarea acestora să nu creeze presiuni asupra sustenabilității politicii fiscale de ansamblu.

Conform datelor din Raportul privind situația din domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020, soldul datoriei sectorului public, la situația din 31.12.2020, a constituit 72 636,3 mil. lei, înregistrând o creștere cu 15 031,5 mil.lei față de soldul datoriei sectorului public la situația din 31.12.2019. Analiza în evoluție a soldului datoriei publice denotă un trend crescător, de la 36 402,1 mil.lei în anul 2014, la 72 636,3 mil.lei în anul 2020 (aproximativ de 2 ori). Creșterea datoriei sectorului public în evoluție, în principal a fost condiționată de creșterea datoriei de stat (+ 17,3 mlrd.lei) în anul 2016 față de anul 2015, determinată în mare parte de emisiunea VMS pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat acordate de BNM pentru garantarea creditelor de urgență în cazul băncilor aflate în proces de lichidare („Banca de Economii” SA, BC „Banca Socială” SA și BC „Unibank” SA) iar în anul 2020 față de anul 2019 la fel a fost condiționată de creșterea datoriei de stat (+15,03 mlrd.lei). *Evoluția soldului datoriei publice pe parcursul ultimilor 7 ani se prezintă în Anexa nr.3, Diagrama nr.1.*

¹ Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 „Cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și recreditarea de stat” (în continuare – Legea nr.419 din 22.12.2006).

² Hotărârea Guvernului nr.696 din 30.08.2017 „Cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor” (cu modificările ulterioare).

³ Legea bugetului de stat pentru anul 2020, nr.172 din 19.12.2019 (cu modificările ulterioare).

Conform datelor privind PIB-ul pentru anul 2020⁴, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2020, a constituit 35,2%, înregistrând o majorare cu 7,7 p.p comparativ cu situația de la finele anului 2019.

Având în vedere că ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public îi revine componentei datoria de stat (93,4%), aceasta a fost selectată ca domeniu semnificativ care a fost supus verificărilor de audit.

III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT

3.1. Mandatul legal și scopul auditului

Misiunea de audit public extern a fost desfășurată în temeiul art.31 și art.32 din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2021⁵, având drept scop oferirea asigurării rezonabile asupra conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de către Ministerul Finanțelor în anul 2020, precum și asigurarea că raportarea acestora este conformă ca parte componentă a Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020, în vederea formulării unei concluzii generale de audit și înaintarea, după caz, a recomandărilor relevante.

Misiunea de audit a avut drept obiectiv general dacă „Gestionarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat de către Ministerul Finanțelor în anul 2020, s-a realizat în conformitate cu cadrul legal aferent?”.

În acest sens, au fost formulate următoarele obiective specifice de audit:

Obiectivul specific I. Analiza structurii portofoliului datoriei de stat și conformității onorării obligațiunilor statului privind deservirea datoriei prin prisma Legii bugetare anuale și Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”;

Obiectivul specific II. Evaluarea conformității acordării garanțiilor de stat;

Obiectivul specific III. Evaluarea conformității administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat.

În scopul realizării obiectivelor propuse, informația prezentată de MF, aferentă subiectului auditat, a fost analizată, atât prin prisma cadrului legal aferent cât și prin prisma limitelor stabilite prin Legea bugetară anuală și Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

3.2. Abordarea auditului

Misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Finanțelor, fiind realizată în conformitate cu Standardele Internaționale de Audit aplicate de Curtea de Conturi, în special, ISSAI 100, ISSAI 400, precum și ISSAI 4000⁶.

⁴ PIB-ul pentru anul 2020 este de 206 352,0 mil.lei.

⁵ Hotărârea Curții de Conturi nr.77 din 27.12.2019 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2020” (cu modificările și completările ulterioare); Hotărârea Curții de Conturi nr.62 din 10.12.2020 „Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2021” (cu modificările ulterioare).

⁶ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Preofesionale ale INTOSAI”.

Abordarea de audit a fost axată pe probleme de identificare și analiză a deficiențelor cu impact asupra managementului datoriei, analiza acțiunilor/obiectivelor planificate și rezultatelor obținute, punându-se accent pe măsurile întreprinse de factorii decizionali/responsabili de gestionarea și monitorizarea datoriei de stat.

Acumularea probelor de audit s-a efectuat la distanță și la fața locului, prin verificarea și examinarea informațiilor prezentate de MF, la solicitarea auditului, precum și a altor documente primare, hotărâri și decizii ale organelor de conducere, prin contrapunerea datelor, precum și prin interviuarea persoanelor responsabile din cadrul entității. Activitățile de audit la distanță au fost condiționate de restricțiile impuse de situația de urgență epidemiologică stabilită în țară.

Drept surse de criterii pentru evaluarea conformității asupra utilizării resurselor financiare publice de către entitate au fost utilizate actele legislative și normative aferente tematicii misiunii de audit (Anexa nr.1 la prezentul Raport de audit).

Probele de audit obținute sunt suficiente și adecvate pentru a furniza o bază pentru concluziile formulate în cadrul prezentei misiuni.

Responsabilitatea auditorului a constatat în realizarea misiunii de audit în conformitate cu standardele în materie de audit și cu cadrul normativ-metodologic instituțional aferent, cu obținerea probelor suficiente și adecvate, exprimarea unei concluzii generale asupra conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020, în funcție de criteriile definite, precum și în emiterea unui raport de audit al conformității. Auditorul nu este responsabil de prevenirea faptelor de fraudă și eroare.

Auditorul public a fost independent față de entitate și a îndeplinit responsabilitățile de etică în conformitate cu cerințele Codului etic al Curții de Conturi.

Domeniul de aplicare și metodologia de audit sunt prezentate în Anexa nr. 2 la prezentul Raport de audit.

IV. CONSTATĂRI

4.1. Obiectivul specific I. Analiza structurii portofoliului datoriei de stat și conformității onorării obligațiunilor statului privind deservirea datoriei prin prisma Legii bugetare anuale și Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

Deși în anul 2020 s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat, la situația din 31.12.2020 acesta s-a încadrat în limitele stabilite de Legea bugetară anuală. Majorarea soldului datoriei de stat a fost influențată atât de creșterea datoriei de stat interne, cât și a celei externe. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS-emise-pe-piața-primară, iar a datoriei de stat externe — de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA. Din totalul datoriei de stat, datoria de stat externă constituie 56,9% și datoria de stat internă — 43,1%.

Ca și în anii precedenți, valorificarea resurselor externe de către unitățile de implementare a proiectelor finanțate din surse externe continuă să rămână la nivel redus.

De menționat că au crescut și cheltuielile suportate pentru deservirea datoriei de stat. Din totalul plăților efectuate, ponderea cea mai mare o reprezintă achitățile pentru deservirea datoriei de stat interne - 82,5%, iar 17,5% revin pentru deservirea datoriei de stat externe.

Ca pondere în PIB, în anul 2020 datoria de stat a constituit 32,9%, înregistrând o creștere semnificativă față de anul 2019 cu 7,9 p.p.

Analiza parametrilor de risc și a indicatorului de sustenabilitate denotă că aceștia s-au încadrat în limitele stabilite de Program, cu excepția indicatorilor „Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an în totalul datoriei de stat” (+0,7%) și indicatorului „VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an” (+3,4%), drept urmare a „emisiunii pe parcursul anului 2020 în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt”.

4.1.1. Deși s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat, acesta s-a încadrat în limitele plafonului prevăzut de Legea bugetară anuală, însă cu mici excepții de la limitele aprobate de Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

În conformitate cu art.38 din Legea nr.181/2014, plafonul datoriei de stat și cel al garanțiilor de stat la sfârșitul anului bugetar se aprobă prin Legea bugetului de stat pe anul respectiv. Astfel, potrivit art. 8 din Legea bugetului de stat pentru anul 2020⁷, inițial, pentru situația din 31.12.2020, au fost stabilite următoarele plafoane: pentru datoria de stat internă – 25 707,3 mil.lei și pentru datoria de stat externă – 41 820,9 mil.lei (sau echivalentul a 2 208,1 mil.dol.SUA).

Ulterior, pe parcursul anului de gestiune, au fost operate 3 modificări la Legea bugetară anuală. Astfel, pentru datoria de stat internă plafonul a fost majorat până la 29 500,9 mil.lei (+3 793 lei) iar pentru datoria de stat externă – până la 45 660,2 mil.lei (echivalentul a 2 519,9 mil.dol.SUA) (+3 839,3 mil.lei). Potrivit explicațiilor MF, plafonul a fost majorat „din cauza majorării planificate a finanțării deficitului bugetului din contul împrumuturilor de stat externe și interne destinate finanțării suportului bugetar”. Informația detaliată privind plafoanele aprobate în conformitate cu modificările efectuate la Legea bugetară anuală se prezintă în Tabelul nr.1.

Tabelul nr.1

Plafoanele aprobate în conformitate cu modificările efectuate la Legea bugetară anuală, mil.lei

Nr. d/o	Denumirea indicatorului	Aprobat inițial (Legea nr.172 din 19.12.2019)	I rectificare (Legea nr.61 din 23.04.2020)	II rectificare (Legea nr.131 din 12.07.2020)	III rectificare (Legea nr.173 din 11.09.2020)	Total rectificat
1	Datoria de stat internă	25 707,3	26 822,4	29 500,9	29 500,9	+ 3 793,6
2	Datoria de stat externă	41 820,9 (2 208,1 mil.dol.SUA)	46 818,7 (2 469,3 mil.dol.SUA)	48 903,1 (2 579,3 mil.dol.SUA)	45 660,2 (2 519,9 mil.dol.SUA)	+ 3 839,3 (+ 311,8 mil.dol.SUA)
3	Soldul garanției de stat externe	-	-	-	-	-
4	Soldul garanției de stat interne	1 600,0	1 600,0	2 500,0	2 500,0	+ 900,0

Sursa: Legea bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172 din 19.12.2019; Legea nr.61 din 23.04.2020 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172/2019; Legea nr.131 din 12.07.2020 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172/2019; Legea nr.173 din 11.09.2020 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172/2019.

⁷ Legea bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172 din 19.12.2019 (cu modificările ulterioare).

Potrivit Raportului privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020, soldul datoriei de stat la finele anului 2020 a constituit 67 820,7 mil. lei, fiind în creștere cu 15 326,4 mil. lei (sau cu 14 998,7 mil. lei în valori comparabile) față de soldul anului precedent. Din totalul datoriei de stat, datoria de stat externă constituie 38 585,1 mil. lei (56,9%), și datoria de stat internă – 29 235,6 mil. lei (43,1%). Majorarea datoriei de stat în anul de gestiune, față de anul precedent, a fost determinată de creșterea datoriei de stat interne (cu 5 739,7 mil. lei, la valoarea nominală) și a datoriei de stat externe cu 9 259,0 mil. lei. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară, iar a datoriei de stat externe – de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.

Auditul menționează că, deși în anul 2020 s-a înregistrat o creștere semnificativă a soldului datoriei de stat, la situația din 31.12.2020 acesta s-a încadrat în limitele stabilite de Legea bugetară anuală (75 161,1 mil. lei), fiind cu 7 340,4 mil. lei mai mic decât plafonul legal prevăzut. *Evoluția datoriei de stat în ultimii 5 ani se prezintă în Tabelul nr.2.*

Tabelul nr.2

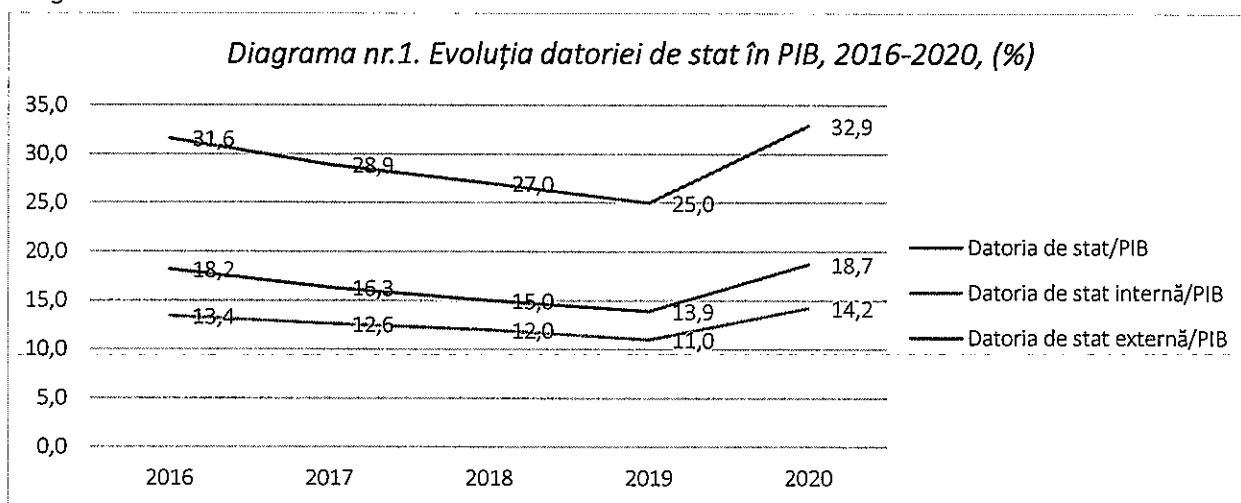
Evoluția datoriei de stat în perioada 2016-2020, mil. lei

Anul	Total datoria de stat	Datoria de stat externă		Datoria de stat internă	
		valoare	% în total	valoare	% în total
2016	50 785,8	29 266,2	57,6	21 519,6	42,4
2017	51 660,3	29 081,8	56,3	22 578,5	43,7
2018	52 012,5	28 954,0	55,7	23 058,6	44,3
2019	52 494,3	29 326,1	55,9	23 168,2	44,1
2020	67 820,7	38 585,1	56,9	29 235,6	43,1

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2016, 31.12.2017, 31.12.2018, 31.12.2019 și 31.12.2020.

Analiza în evoluție a datoriei de stat denotă că pe parcursul ultimilor 5 ani, ponderea majoră în totalul datoriei de stat revine constant datoriei de stat externe.

Ca pondere în PIB, în anul 2020, datoria de stat a constituit 32,9%, înregistrând o creștere semnificativă față de anul 2019 cu 7,9 p.p. *Evoluția ponderii datoriei de stat în PIB se prezintă în Diagrama nr.1.*



Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2016, 31.12.2017, 31.12.2018, 31.12.2019 și 31.12.2020.

În anul 2020, pentru *deservirea datoriei de stat* au fost achitate mijloace financiare în sumă totală de 15 713,6 mil. lei, sau cu 668,4 mil. lei mai mult față de anul 2019, inclusiv 14 029,4 mil. lei pentru rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS ajunse la scadență și 1 684,2 mil. lei pentru plata dobânzilor și comisioanelor. Ponderea cea mai mare în totalul plăților efectuate a fost achitată pentru deservirea datoriei de stat interne - 82,5% (12 977,0 mil. lei), iar 17,5% (2 736,6 mil. lei) revin pentru deservirea datoriei de stat externe. *Analiza în evoluție a cheltuielilor suportate pentru deservirea datoriei de stat pe parcursul ultimilor 5 ani se prezintă în Tabelul nr.3.*

Tabelul nr.3

Evoluția în dinamică a cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, mil. lei

Anul	2016	2017	2018	2019	2020	Devieri 2020 față de 2019
Deservirea datoriei de stat, inclusiv:	20 235,3	20 353,6	15 820,6	15 045,2	15 713,6	+668,4
- rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS	18 488,1	18 424,6	14 315,8	13 425,6	14 029,4	+603,8
- plata dobânzilor și comisioanelor	1 747,2	1 929,0	1 504,8	1 619,6	1 684,2	+64,6
Deservirea datoriei de stat interne, inclusiv:	18 843,3	18 666,0	13 567,7	12 488,3	12 977,0	+488,7
- răscumpărarea VMS	17 380,8	17 094,9	12 442,5	11 280,8	11 654,3	+373,5
- plata dobânzilor	1 462,5	1 571,1	1 125,3	1 207,5	1 322,7	+115,2
Deservirea datoriei de stat externe, inclusiv:	1 392,0	1 687,6	2 252,9	2 556,9	2 736,6	+179,7
- rambursarea sumei principale	1 107,3	1 329,7	1 873,4	2 144,8	2 375,1	+230,3
- plata dobânzilor și comisioanelor	284,6	357,9	379,5	412,1	361,5	-50,6

Sursa: Informația generalizată de audit în baza informației prezentate de MF: 1) „Deservirea datoriei de stat externe, perioada 01.01.2020-31.12.2020; 2) „Deservirea datoriei de stat interne pe anul 2020”.

Datele din tabel relevă menținerea unui trend stabil ce caracterizează cheltuielile suportate pentru deservirea datoriei de stat pe parcursul ultimilor trei ani. Cel mai înal nivel al cheltuielilor achitate pentru serviciul datoriei de stat a fost înregistrat în anul 2017 (20 353,6 mil. lei) și cel mai scăzut în anul 2019 (15 045,2 mil. lei).

În concluzie, auditul menționează că, creșterea continuă a datoriei de stat și recurgerea în proporție mai mare la sursele externe de finanțare va atrage după sine, în mod inevitabil, sporirea dobânzilor aferente, precum și a cheltuielilor totale ale bugetului de stat pentru anii următori, reducerea/căutarea rezervelor de diminuare a cheltuielilor, pentru a satisface necesitățile de resurse în scopul rambursării/achitării datoriilor de stat asumate.

În vederea evitării expunerii majore a portofoliului datoriei de stat față de riscul valutar, riscul ratei de dobândă și riscul de refinanțare, prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)” au fost stabilite intervalele-țintă pentru principalii parametri de risc și de sustenabilitate aferenți portofoliului datoriei de stat. Intervalele-țintă nu pot fi depășite pe orizontul de timp al Programului. Totodată, devierile minore de la limitele propuse sunt permise în cazul în care acestea nu cauzează riscuri financiare adiționale.

Astfel, pentru a se menține în intervalele stabilite, MF a evaluat și a gestionat lunar și trimestrial riscurile aferente portofoliului datoriei de stat, riscul de refinanțare, riscul valutar și riscul ratei de dobândă. *Analiza efectuată de audit referitor la încadrarea parametrilor datoriei de stat în anul*

2020 în limitele stabilite pentru anumite tipuri de riscuri, este prezentată în Anexa nr.4, Tabelul nr.1 la prezentul Raport de audit.

De menționat că analiza efectuată de audit denotă că toți parametrii de risc s-au încadrat în limitele stabilite de Program, cu excepția indicatorilor „Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an în totalul datoriei de stat” (+0,7%) și indicatorului „VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an” (+3,4%). Potrivit explicațiilor MF, depășirea limitelor stabilite s-a datorat „emisiunii pe parcursul anului 2020 în volume mai mari a VMS preponderent pe termen scurt în legătură cu cererea mai mare pe termen scurt din partea investitorilor pentru VMS”.

De asemenea, MF a monitorizat trimestrial sustenabilitatea datoriei de stat, prin calcularea și publicarea în rapoartele trimestriale privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat⁸, a indicatorului de sustenabilitate al datoriei de stat. Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile totale ale bugetului de stat a constituit 4,4%, fiind sub limitele plafonului stabilit prin Program de 10%.

Analiza efectuată de audit privind sinteza evoluției indicatorilor de risc și sustenabilitate a datoriei de stat relevă următoarele:

- ponderea datoriei de stat în PIB a înregistrat o majorare semnificativă față de anul 2019 cu 7,5 p.p., constituind 32,9%;
- ponderea datoriei de stat în totalul veniturilor bugetului de stat a înregistrat la fel o creștere față de anul precedent, cu 44,8 p.p. și constituie 176,1%;
- ponderea serviciului datoriei de stat în totalul veniturilor bugetului de stat, comparativ cu anul 2019, este în creștere cu 0,3 p.p. și constituie 4,4%;
- ponderea serviciului datoriei de stat în totalul exporturilor de bunuri⁹ este de 3,9%, fiind în creștere cu 0,6 p.p. față de anul 2019;
- ponderea datoriei de stat externe în totalul exporturilor de bunuri¹⁰ este de 90,2%, sau cu 28,9 p.p. mai mult față de anul 2019.

Evoluția principalilor indicatori ce caracterizează datoria de stat se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.2 la prezentul Raport de audit.

Analiza în evoluție a indicatorilor care caracterizează gradul de sustenabilitate a datoriei de stat relevă că serviciul datoriei de stat în totalul veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, în totalul exporturilor de bunuri precum și în PIB, se menține practic la același nivel pe parcursul ultimilor 3 ani, cu mici devieri. Dacă până în anul 2019 ponderea datoriei de stat în PIB și în totalul veniturilor bugetului de stat a înregistrat un trend descrescător, în anul 2020 acești indicatori înregistrează o creștere semnificativă, revenind la situația din 2016, cu mici devieri.

Analiza efectuată de audit asupra plăților de deservire a datoriei de stat pînă în anul 2031 denotă că plățile planificate pentru deservirea acestora vor atinge cota maximă în anul 2021 – pentru deservirea datoriei de stat interne, și în anul 2024 – pentru deservirea datoriei de stat externe, din

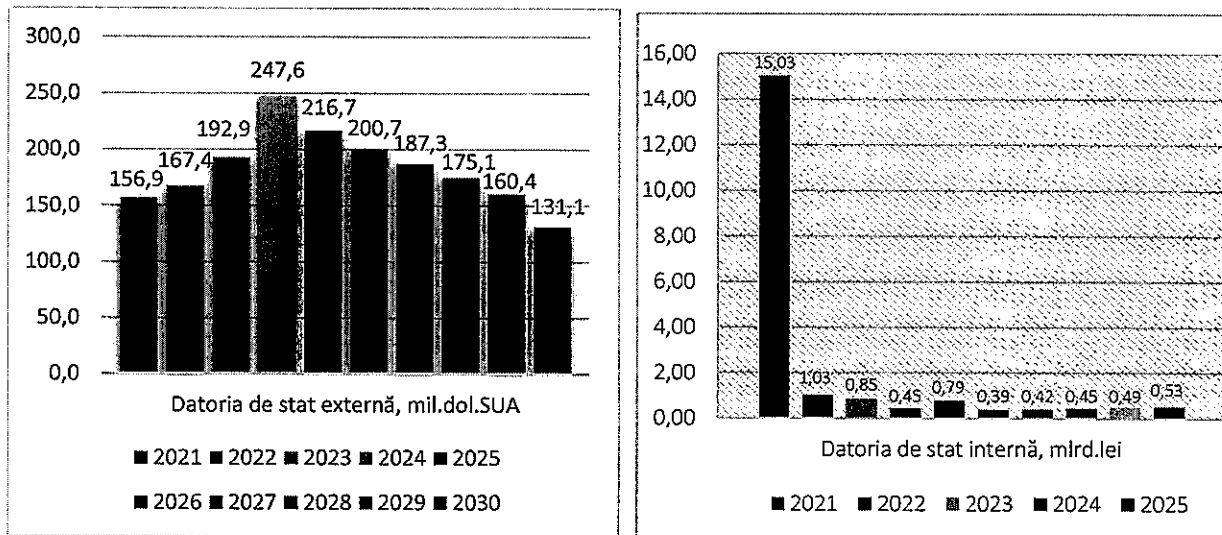
⁸ Buletinele statistice lunare privind datoria de stat.

⁹ Indicator ce reflectă sporirea/reducerea poverii de îndatorare, exporturile fiind sursă importantă pentru asigurarea lichidității sistemului, și indică cu cât încasările anuale din exporturi acoperă plata serviciului datoriei de stat în același an.

¹⁰ Indicator ce măsoară sustenabilitatea datoriei de stat externe, iar creșterea indicatorului reflectă devansarea ritmului de creștere a datoriei de stat externe față de creșterea exporturilor (veniturilor externe).

bugetul de stat urmând a fi achitate circa 15,0 mil.lei pentru deservirea de stat internă și 247,6 mil.dol.SUA pentru deservirea datoriei de stat externe, înregistrând o evoluție neuniformă. *Analiza în dinamică a rambursării datoriei de stat care va ajunge la scadență în decurs de 10 ani, conform situației din 31.12.2020, este redată mai detaliat în Diagrama nr.2.*

Diagrama nr.2. Mijloacele planificate pentru deservirea datoriei de stat în anii 2021-2030



Sursa: Prognoza rambursării datoriei de stat interne (mlrd.lei) și a datoriei de stat externe (mil.dol.SUA) pentru anii 2021-2031, prezentată de Ministerul Finanțelor.

Datele prezentate reflectă faptul că datoria de stat internă este preponderent pe termen scurt, care urmează a fi refinanțată în fiecare an prin noi emisiuni de VMS și care, în opinia auditului reprezintă un risc semnificativ pentru bugetul de stat, în contextul unor posibile creșteri ale ratelor dobânzii pe piața internă, care vor afecta direct costurile aferente datoriei de stat interne.

4.1.2. Datoria de stat internă a crescut din contul emisiunii nete a VMS pe piața primară, iar sectorul bancar rămâne în continuare principalul investitor în VMS.

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2020, datoria de stat internă a fost aprobată în sumă de 29 500,9 mil.lei. La situația din 31.12.2020, soldul datoriei de stat interne a constituit 29 235,6 mil. lei (la valoarea nominală), încadrându-se în plafonul stabilit prin Legea bugetară anuală (29 500,9 mil.lei), fiind mai mic cu 265,3 mil.lei în comparație cu plafonul stabilit.

În totalul datoriei de stat interne VMS emise pe piața primară constituie 49,8% (14 561,0 mil. lei), VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 43,1% (12 611,2 mil.lei) și VMS convertite – 7,1% (2 063,4 mil.lei).

Comparativ cu începutul anului, soldul datoriei de stat interne la situația din 31.12.2020, s-a majorat cu 5 739,7 mil.lei (la valoarea nominală), această modificare fiind cauzată preponderent din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară (+5 990,2 mil.lei, la valoarea nominală) și răscumpărării VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (-240,0 mil.lei). Mijloacele obținute din emisiunea VMS pe piața primară au fost direcționate pentru finanțarea deficitului bugetar. *Structura datoriei de stat interne se prezintă în Tabelul nr.4.*

Tabelul nr.4

Structura datoriei de stat interne în anul 2020, mil.lei

Indicatori	2019		2020		2020/2019
	Soldul datoriei, total	Ponderea în total, %	Soldul datoriei, total	Ponderea în total, %	
<i>Datoria de stat internă, din care:</i>	23.495,9	100,0	29.235,6	100,0	5 739,7
VMS emise pe piața primară	8.570,8	35,6	14.561,0	49,8	5 990,2
VMS convertite	2.073,9	8,9	2.063,4	7,1	-10,5
VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege	12.851,2	55,5	12.611,2	43,1	-240,0

Sursa: Elaborat de echipa de audit în baza informației prezentate de MF și Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2019 și 31.12.2020.

În anul 2020, rata medie anuală ponderată la VMS a constituit 5,19% (-1,03 p.p.), la credite – 7,83% (-0,39 p.p.), și la depozite – 4,42% (-0,33 p.p.). De asemenea, auditul atestă că rata de bază a BNM a evoluat pe parcursul anului 2020, de la 5,5% în luna ianuarie până la 2,65% în decembrie.

Auditul denotă că, pe tot parcursul anului 2020, ratele medii ponderate la VMS acceptate în cadrul licitațiilor au fost inferioare ratelor medii lunare pentru creditele acordate de sistemul bancar, dar superioare ratelor de bază ale BNM (cu excepția lunii februarie) și ratelor medii lunare la depozite.

În conformitate cu Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”, unul din obiectivele specifice stabilite de MF a fost „dezvoltarea pieței interne a VMS”. Astfel, printre acțiunile realizate de MF pentru realizarea acestui obiectiv, se evidențiază următoarele.

1) În vederea extinderii maturității portofoliului datoriei de stat interne, MF a consultat opinia dealerilor primari referitor la disponibilitatea acestora și a clienților lor de a investi în instrumente financiare pe termen lung (7-10 ani). Emisiunea obligațiunilor de stat cu maturitatea de 7 ani urmează a fi examinată pe parcursul anului 2021, în funcție de cererea pieței.

2) Totodată, pentru a realiza un profil mai uniform al rambursării datoriei, pe parcursul anului 2020, MF, în procesul de emisiune a VMS pe piața primară, a ținut cont de necesitățile de finanțare ale bugetului de stat, cât și de profilul de răscumpărare a VMS, evitând concentrarea în perioadele viitoare a răscumpărării unor volume considerabile de VMS.

3) Una din acțiunile realizate de MF a fost și asigurarea unui grad de transparență și predictibilitate a pieței VMS, prin publicarea pe pagina sa oficială a informațiilor aferente. Iar în vederea consolidării comunicării cu participanții pe piața VMS, MF a organizat întrevederi online cu dealerii primari, precum și a realizat acțiuni de monitorizare și evaluare a performanțelor acestora pentru anul 2019 și trimestrele I-III ale anului 2020.

Verificările de audit relevă că, pentru anul 2020, MF a elaborat Calendarele desfășurării licitațiilor de vânzare a VMS emise pe piața primară sub formă de înscrieri în cont pentru trimestrele I, II, III și IV. Conform acestora, MF a organizat 48 de licitații de vânzare a VMS, fiind oferite spre plasare

VMS în sumă de 17 140,0 mil. lei. Volumul cererilor depuse la VMS a constituit 22 792,1 mil. lei, sau cu 5 652,1 mil. lei mai mult decât oferta. Ca rezultat, au fost comercializate VMS în sumă de 18 064,1 mil. lei (la valoarea nominală), fiind în creștere cu 8 355,5 mil. lei față de volumul comercializat în anul 2019. *Informația privind comercializarea VMS pe piața primară în anul 2020 se prezintă în Anexa nr.3, Diagrama nr.2 la prezentul Raport de audit.*

Pe parcursul anului au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în sumă de 11 654,3 mil. lei (la preț de cumpărare). Astfel, emisiunea netă a VMS emise pe piața primară a constituit + 5 816,9 mil. lei, inclusiv 5 892,7 mil. lei obținute din emisiunea VMS pentru finanțarea deficitului bugetar și 75,8 mil. lei îndreptate spre răscumpărarea VMS emise pentru crearea unei rezerve de lichiditate.

Ponderea cea mai înaltă din volumul total al VMS este deținută de BT cu scadența în decurs de un an, ceea ce determină prezența unui risc înalt al ratei de dobândă, precum și volatilitatea crescândă a portofoliului datoriei de stat. Astfel, în totalul VMS emise pe piața primară (14 561,03 mil. lei), ponderea cea mai mare revine BT cu scadența de 365 zile – 50,5%, fiind urmate de BT cu scadența de 182 zile – 29,2%, și OS cu maturitatea de 3 ani – 6,2%. *Structura VMS în circulație emise pe piața primară, în funcție de rata dobânzii și tipul VMS, se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.3 la prezentul Raport de audit.*

Băncile comerciale continuă să rămână principalii investitori în VMS emise de MF. Astfel, potrivit informației prezentate de MF, în anul 2020 pe piața valorilor mobiliare au activat 9 dealeri primari, care au contribuit la plasarea VMS pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară. Conform Raportului privind situația din domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020, din volumul total de VMS aflate în circulație, 79,7% (sau 11 598,6 mil. lei) sunt deținute de către dealerii primari în numele și din cont propriu. Cei mai activi dealeri pe piața primară, în anul 2020, au fost: BC „Moldincombank” S.A. (4 004,9 mil. lei), B.C. „Victoriabank” S.A. (2 505,6 mil. lei) și BC „Moldova-Agroindbank” S.A. (2 491,0 mil. lei). Investitorilor nebancari le revine 17,6% (sau 2 557,4 mil. lei) din volumul total de VMS aflate în circulație. Totodată, interesul pentru VMS al investitorilor nebancari este în scădere, de la 25,3% în anul 2019 la 17,6% în anul 2020.

4) O altă acțiune realizată de MF pentru atingerea obiectivelor din cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)” a constat în elaborarea și prezentarea, Cancelariei de Stat spre avizare¹¹, a proiectului Hotărârii de Guvern „Cu privire la aprobarea Programului de vânzare directă a VMS persoanelor fizice în Republica Moldova”. Definitivarea și aprobarea Conceptului respectiv a fost preconizată pentru anul 2021, urmând a fi implementată o platformă de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice. Toate aceste acțiuni urmează a fi realizate de către MF în vederea diversificării canalelor de vânzare a VMS odată cu creșterea accesibilității persoanelor fizice la procurarea VMS.

Referitor la VMS emise pentru completarea rezervei de lichidități, verificările de audit au stabilit că în anul 2020 nu au fost emise acest tip de VMS. La situația din 01.01.2020, soldul VMS emise pentru

¹¹ Scrisoarea Ministerului Finanțelor nr.11/1-3/91/363 din 14.06.2021 (pentru examinare și aprobare); Scrisoarea Cancelariei de Stat nr.18-23-11178 din 10.12.2020 (pentru avizare și expertizare).

crearea rezervei de lichidități a constituit 253,5 mil. lei (din care: OS cu maturitatea de 2 ani – 105,8 mil. lei, OS cu maturitatea de 3 ani – 89,4 mil. lei, și OS cu maturitatea de 5 ani – 58,2 mil. lei), care au fost plasate în 6 depozite la BNM. Potrivit informației prezentate la situația din 30.03.2020, au fost răscumpărate cu mijloace bănești OS cu maturitatea de 2 ani în sumă totală de 75,8 mil. lei. Totodată, în legătură cu retragerea de către MF în anul 2020 a depozitelor plasate la BNM în scopul formării rezervei de lichidități, soldul-VMS emise pentru crearea rezervei de lichidități a fost redus la „zero” lei.

Ca și în cadrul auditului precedent al Curții de Conturi, prezentul audit denotă lipsa cadrului normativ care ar autoriza MF cu atribuții de creare a rezervei de lichidități prin emiterea VMS. Potrivit explicațiilor MF, ca urmare a recomandărilor auditului precedent, *„a fost elaborat și prezentat Guvernului proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (număr unic 654/MF/2020), care prevede și completarea Legii nr.419/2006 „Cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat” și a Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 cu reglementări privind emiterea valorilor imobiliare de stat pentru crearea rezervei de lichiditate și a direcțiilor de utilizare a acestora. Proiectul a fost remis spre avizare și supus expertizei anticorupție de către CNA, fiind definitivat în baza avizelor recepționate de la părțile interesate (MEI, MJ, BNM) și urmează a fi prezentat Guvernului nou pentru examinare și aprobare.”.*

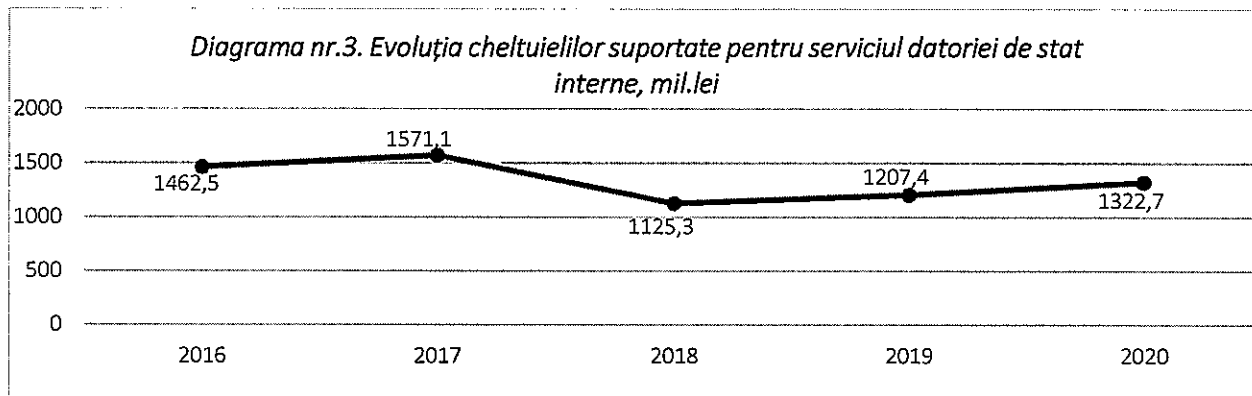
Auditul relevă că, la situația din 31.12.2020, soldul *VMS convertite*, care reprezintă soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM, a constituit 2 063,4 mil. lei, care comparativ cu anii precedenți, se menține constant. Pe parcursul anului 2020, în baza Acordului privind reemisiunea VMS din 08 februarie 2019¹², încheiat între MF și BNM, au fost reemise și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 160,4 mil. lei. Totodată, în anul 2020, reemisiunea VMS convertite a fost efectuată pe 2 ani. Astfel, la situația din 31.12.2020, VMS convertite au constituit 2 063,4 mil. lei, ceea ce reprezintă 7,1% din soldul datoriei de stat interne.

VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 01.01.2020, au constituit 12 851,2 mil. lei, ceea ce reprezintă 54,7% din soldul datoriei de stat interne. Conform graficului, în luna octombrie au fost răscumpărate OS cu termenul de maturitate de 4 ani în sumă de 240,0 mil. lei. Astfel, soldul VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 31.12.2020, a constituit 12 611,2 mil. lei, ceea ce reprezintă 43,1% din datoria de stat internă.

Pentru *serviciul datoriei de stat interne*, în anul 2020 au fost utilizate mijloace financiare în sumă totală de 1 322,7 mil. lei, sau 99,6% din suma precizată în Legea bugetară anuală. Din suma totală achitată pentru serviciul datoriei de stat interne, 613,0 mil. lei au fost utilizate pentru executarea obligațiilor de plată aferente garanțiilor de stat; 567,8 mil. lei au fost utilizate pentru achitarea dobânzilor la VMS emise pe piața primară; 134,0 mil. lei - pentru achitarea dobânzii la VMS convertite; 7,9 mil. lei au fost utilizate pentru achitarea dobânzilor la VMS emise pentru crearea

¹² Acordul privind reemisiunea valorilor mobiliare de stat emise în urma conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la Banca Națională din 08.02.2019.

rezervei de lichidități. Comparativ cu anul 2019, cheltuielile pentru serviciul datoriei de stat interne au fost în creștere cu 115,3 mil. lei, drept urmare a majorării volumelor de VMS emise pe piața primară la costuri mai mari comparativ cu anul 2019 (rata nominală medie ponderată a dobânzii pentru VMS răscumpărate în anul 2020 a constituit 5,83%, fiind de 1,1 ori mai mare comparativ cu anul 2019). *Analiza în dinamică a cheltuielilor suportate pentru serviciul datoriei de stat interne se prezintă în Diagrama nr.3.*



Sursa: Elaborat de echipa de audit în baza informației prezentate de MF și Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2016, 31.12.2017, 31.12.2018, 31.12.2019 și 31.12.2020

Analiza efectuată pentru ultimii 5 ani denotă un trend neuniform, cel mai înalt nivel al cheltuielilor achitate pentru serviciul datoriei de stat interne fiind înregistrat în anul 2017 și cel mai scăzut - în anul 2018.

Referitor la sumele transferate la bugetul de stat în vederea stingerii creanțelor de către băncile supuse lichidării, auditul menționează următoarele.

La situația din 01.01.2020, soldul datoriei băncilor supuse lichidării, ca urmare a emiterii anterioare a VMS pentru stabilitate financiară („Investprivatbank” S.A.¹³) și pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat („Banca de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A., BC „Unibank” S.A.¹⁴), a constituit 12 090,4 mil. lei. Pe parcursul anului au fost rambursate doar 172,5 mil. lei, soldul datoriei la situația din 31.12.2020 constituind 11 917,9 mil. lei, date care corespund Raportului privind executarea bugetului de stat în anul 2020. *Informații detaliate privind la soldul datoriei băncilor în proces de lichidare se prezintă în Tabelul nr.5.*

Tabelul nr.5

Soldul datoriei băncilor în proces de lichidare, față de Ministerul Finanțelor, la situația din 31.12.2020, mil. lei

Denumirea băncii	Soldul datoriei la 31.12.2019	Achitat în anul 2020	Soldul datoriei la 31.12.2020
„Banca de Economii” S.A.	7 898,0	97,0	7 801,0
BC „Banca Socială” S.A.	2 007,0	71,0	1 936,0
BC „Unibank” S.A.	1 827,8	0,5	1 827,3
BC „Investprivatbank” S.A.	357,6	4,0	353,6
Total	12 090,4	172,5	11 917,9

Sursa: Informația MF privind soldul datoriei băncilor în proces de lichidare față de MF, la 31.12.2020.

¹³ Legea nr.190 din 30.09.2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare.

¹⁴ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

Analiza în dinamică a mijloacelor rambursate de către băncile aflate în proces de lichidare denotă un ritm scăzut de restituire a datoriei. Astfel, din totalul datoriei preluate de către MF în sumă de 13 769,7 mil. lei, la situația din 31.12.2020, băncile supuse lichidării au restituit doar 1 851,8 mil. lei, ceea ce constituie doar 13,4%. *Analiza în dinamică a rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.4 la prezentul Raport de audit.*

În același timp, auditul atestă că MF, în vederea executării obligațiunilor derivate din garanțiile de stat, în luna octombrie 2020, din portofoliul deținut de BNM, a răscumpărat OS în sumă de 240,0 mil. lei. Datoria MF față de BNM, la situația din 31.12.2020, a constituit 12 611,2 mil. lei.

Totodată, auditul menționează că, prevederile art.2 alin.(11) din Legea nr.235 din 03.10.2016¹⁵, care stipulează că „*pe durata termenului obligațiunilor de stat emise, soldul profitului BNM disponibil pentru distribuire, transferat de BNM la venitul bugetului de stat conform prevederilor art.20 alin.(6) din Legea nr.548 din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, va fi îndreptat de către MF în același an pentru răscumpărarea, înainte de data scadenței, a obligațiunilor de stat emise conform legii și aflate în proprietatea BNM*”¹⁶, alin.(12) care prevede că „*Răscumpărarea obligațiunilor de stat înainte de data scadenței din mijloacele prevăzute la art.2 alin.(11) se va efectua suplimentar la volumul inițial de răscumpărare inclus în bugetul de stat pentru anul în curs*” și alin.(13) care prevede că „*Pentru răscumpărarea obligațiunilor de stat înainte de data scadenței în conformitate cu art.2 alin.(11) și (12) al prezentei legi vor fi selectate obligațiunile cu cea mai mare scadență rămasă*”, au fost abrogate prin Legea nr.42 din 06.03.2020¹⁷, în vigoare din 02.04.2020. Ulterior, prin Legea nr.230 din 16.12.2020¹⁸ (în vigoare din 22.12.2020), a fost abrogată în întregime și Legea nr.235/2016 sus-menționată. Totodată, Curtea Constituțională a declarat această abrogare neconstituțională¹⁹. Auditul menționează că avizul Guvernului și BNM în acest caz au fost negative. Astfel, în opinia Guvernului „*suspendarea plăților pentru obligațiunile de stat emise anterior ar putea conduce la decapitalizarea BNM. Ca rezultat, bugetul de stat va suporta cheltuieli suplimentare pentru deservirea VMS emise pentru majorarea capitalului statutar al BNM*”. La fel, BNM a atenționat că, „*o eventuală neonorare a obligațiunilor de plată de către Guvern, care ar trebui să conducă la anunțarea default-ului tehnic, ar fi un semnal îngrijorător pentru partenerii de dezvoltare, investitorii străini și populație, creând dubii privind capacitatea și intenția RM de a-și onora obligațiunile financiare, și ar conduce la sistarea sau suspendarea mai multor finanțări și investiții, la scăderea ratingului de țară și la agravarea condițiilor de atragere a finanțărilor interne și externe pe viitor. În plus, abrogarea Legii nr.235/2016 va afecta piața VMS, existând o probabilitate mare de creștere a ratelor dobânzii la acestea din cauza perceperii titlurilor de stat drept instrumente financiare cu un cost ridicat. Creșterea ratelor dobânzilor la VMS va pune presiune pe bugetul de stat din contul creșterii costurilor de deservire a instrumentelor de datorie emise de MF*”.

¹⁵ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

¹⁶ Art.20 alin.(6) din Legea nr.548 din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei stipulează că „*Soldul profitului disponibil pentru distribuire se transferă la venitul bugetului de stat în termen de 15 zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale*”.

¹⁷ Legea nr.42 din 06.03.2020 cu privire la modificarea unor acte legislative.

¹⁸ Legea nr.230 din 16.12.2020 pentru abrogarea Legii nr.235/2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

¹⁹ Hotărârea Curții Constituționale nr.9 din 18.03.2021 (în vigoare din 18.03.2021)

În opinia auditului, neonorarea obligațiunilor derivate din garanțiile de stat emise de MF, pentru creditele de urgență acordate de BNM sistemului bancar, va cauza creșterea ascendentă a datoriei de stat interne în următorii ani.

4.1.3. Soldul datoriei de stat externe, deși se încadrează în limitele stabilite de Legea bugetară anuală, înregistrează o creștere semnificativă, determinată de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA.

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2020²⁰, datoria de stat externă a fost aprobată în sumă de 41 820,9 mil. lei (echivalentul a 2 208,1 mil. dol. SUA). Ulterior, pe parcursul anului, plafonul datoriei de stat externe a fost majorat până la 45 660,2 mil. lei (echivalentul a 2 519,9 mil. dol. SUA), sau cu 3 839,3 mil. lei (echivalentul a 311,8 mil. dol. SUA) mai mult decât a fost aprobat inițial. La situația din 31.12.2020, soldul datoriei de stat externe a constituit 38 585,1 mil. lei (echivalentul a 2 241,4 mil. dol. SUA), fiind în limitele plafonului aprobat, sau cu 7 075,1 mil. lei (echivalentul a 278,5 mil. dol. SUA) mai puțin decât a fost aprobat. În comparație cu anul 2019, soldul datoriei de stat externe, la situația din 31.12.2020, a crescut cu 537,3 mil. dol. SUA, această majorare fiind determinată de finanțarea externă netă pozitivă și evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA. *Evoluția soldului datoriei de stat externe se prezintă în Tabelul nr.6.*

Tabelul nr.6

Evoluția datoriei de stat externe, mil. dol. SUA

Anul	Soldul datoriei de stat externe la începutul anului	Debursat pe parcursul anului	Suma principală rambursată pe parcursul anului	Diferența de curs valutar	Soldul datoriei de stat externe la sfârșitul anului	Modificări pe parcursul perioadei
2016	1 337,0	230,3	150,0	+47,4	1 464,7	+127,7
2017	1 464,7	195,6	71,7	+112,1	1 700,7	+236,0
2018	1 700,7	144,8	111,9	-44,6	1 689,0	-11,7
2019	1 689,0	149,1	122,3	-11,7	1 704,1	+15,1
2020	1 704,1	551,6	137,6	+123,4	2 241,4	+537,3

Sursa: Rapoartele privind datoria de stat externă în perioada 2016 – 2020.

Debursările de împrumuturi externe în anul 2020 au constituit 551,6 mil. dol. SUA (echivalentul a 9 747,3 mil. lei), ceea ce este cu 402,5 mil. dol. SUA mai mult față de debursările anului precedent. Din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe, 205,7 mil. dol. SUA (37,3%) au fost destinate finanțării proiectelor investiționale și 345,9 mil. dol. SUA (62,7%) – asistenței financiare pentru susținerea bugetului. *Informația detaliată se prezintă în Tabelul nr.7.*

Tabelul nr.7

**Sinteza debursărilor privind împrumuturile de stat externe (mijloace financiare),
pe destinații**

Destinația împrumutului	2018		2019		2020		Diferența 2020/2019
	mil. dol. SUA	ponderea în total, %	mil. dol. SUA	ponderea în total, %	mil. dol. SUA	ponderea în total, %	
Susținerea bugetului de stat	48,9	33,8	51,1	34,3	345,9	62,7	+294,8

²⁰ Legea bugetului de stat pentru anul 2020 nr. 172 din 19.12.2019 (cu modificările ulterioare).

Proiecte finanțate din surse externe	95,9	66,2	98,0	65,7	205,7	37,3	+107,7
Total	144,8	100,0	149,1	100,0	551,6	100,0	+402,5

Sursa: Rapoartele privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anii 2018, 2019 și 2020.

În aspectul creditorilor, debursările de împrumuturi externe au fost formate din împrumuturile acordate de către FMI – 246,7 mil. dol. SUA (44,7%), BEI – 89,9 mil. dol. SUA (16,3%), UE – 82,2 mil. dol. SUA (14,9%), IDA – 54,4 mil. dol. SUA (10,4%) etc.

Ca și în anii precedenți, valorificarea resurselor externe de către unitățile de implementare a proiectelor finanțate din surse externe continuă să rămână la nivel redus.

Verificările de audit asupra nivelului de debursare a împrumuturilor externe denotă nerespectarea de către instituțiile beneficiare a termenului de implementare a proiectelor, cauza principală fiind neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut, restructurarea proiectelor sau modificarea componentelor acestora, procese îndelungate de achiziție, planificarea nerațională a timpului de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor, executarea lentă a lucrărilor de către antreprenorii locali, situația epidemiologică provocată de infecția COVID-19 și consecințele acesteia etc.

Referitor la împrumuturile cu un nivel redus de debursare la situația din 31.12.2020, auditul evidențiază 36 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebersate, a căror valoare ar putea fi estimată la 11,67 mil. dol. SUA, 866,46 mil. euro, 2 059 mil. yeni japonezi și 67,92 mil. DST.

Astfel, din 36 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebersate:

- 2 împrumuturi sunt cu termenul de debursare expirat, iar suma nedebersată a acestora constituie circa 21,5 mil. Euro;
- 11 împrumuturi au termenul de debursare care expiră în anul 2021. Valoarea sumelor nedebersate se estimează la 241,48 mil. Euro și 10,91 mil. DST;
- 23 de împrumuturi au data limită de tragere în anii 2022-2024, la situația din 31.12.2020 suma nedebersată constituia circa 11,67 mil. dol. SUA, 603,48 mil. Euro, 57,01 mil. DST și 2 059 mil. yeni japonezi.

Debursarea împrumuturilor în aspectul nivelului de valorificare indică că, din 36 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebersate:

- la 4 împrumuturi contractate nu au fost deloc efectuate trageri;
- 5 împrumuturi au un nivel de debursare de până la 2%;
- 3 împrumuturi au un nivel de debursare de 2-15%;
- 6 împrumuturi au nivelul de debursare de 15%-30%;
- 7 împrumuturi au nivelul de debursare de 30%-60%;
- 4 împrumuturi au nivelul de debursare de 60%-75%;
- 7 împrumuturi au un nivel de debursare mai mare de 75%.

De asemenea, verificările de audit denotă că debursarea unor împrumuturi are loc cu întârziere, iar achitarea comisioanelor prevăzute în acordurile de împrumut se efectuează din suma

contractată și/sau nedebursată a împrumutului, ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare în buget. Astfel, în anii 2010-2020, pentru împrumuturile menționate (36 de împrumuturi) au fost achitate comisioane în sumă totală de circa 14,78 mil. dol. SUA, dintre care în anul 2020 au fost achitate circa 1,63 mil. dol. SUA. În acest context, auditul evidențiază 3 împrumuturi cu nivelul de debursare de până la 2%, dar pentru care au fost achitate comisioane:

- împrumutul contractat de la BERD în anul 2017 pentru realizarea proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre RM și România” în sumă de 80,0 mil. Euro, din cadrul căruia, la situația din 31.12.2020, au fost debursate 0,48 mil. Euro sau 0,6%, iar suma comisiunelor achitate către creditor a constituit aproximativ 2,12 mil. dol. SUA;
- împrumutul contractat de la BIRD în anul 2016 pentru realizarea proiectului „Modernizarea administrației fiscale” în sumă de 11,1 mil. Euro, din cadrul căruia nu au avut loc debursări, iar comisioanele achitate au constituit aproximativ 0,18 mil. dol. SUA;
- împrumutul contractat de la IDA în anul 2019 pentru realizarea proiectului „Dezvoltare a sistemului electroenergetic” în sumă de 13,1 mil. euro, din cadrul căruia la fel nu au avut loc debursări, iar comisioanele achitate au constituit aproximativ 0,07 mil. dol. SUA.

Unul dintre obiectivele specifice privind gestionarea datoriei de stat, stabilite în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)” este și contractarea împrumuturilor de stat externe, ținând cont de raportul cost-risc, ca acțiune de realizat fiind identificarea unor noi surse financiare pentru finanțarea deficitului bugetar și negocierea acordurilor noi de împrumut externe la condiții financiare avantajoase.

Astfel, verificările de audit în acest sens relevă că, pentru toate împrumuturile contractate, necesitatea negocierilor este bine argumentată, sunt descrise proiectele, precum și se analizează impactul fiecărui proiect în parte. Pentru împrumuturile noi contractate, în funcție de creditorul extern, se analizează condițiile financiare aferente acordurilor noi de împrumut, precum și ofertele de debursare. De asemenea, la contractarea unui împrumut nou, în vederea evaluării și gestionării riscurilor aferente portofoliului datoriei de stat, MF verifică dacă parametrii de risc se încadrează în limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

Potrivit informațiilor prezentate de MF, în anul 2020 au fost contractate 10 împrumuturi noi, fiind semnate contracte de finanțare în valoare totală de 685,01 mil. dol. SUA, dintre care 7 acorduri destinate proiectelor finanțate din surse externe (336,61 mil. dol. SUA) și 3 acorduri destinate finanțării deficitului bugetar de stat (348,40 mil. dol. SUA). *Informația privind împrumuturile noi contractate în anul 2020 se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.5 la prezentul Raport de audit.*

Din valoarea totală a împrumuturilor contractate în anul 2020 (685,01 mil.dol.SUA), la situația din 31.12.2020 au fost debursate 324,22 mil.dol.SUA, sau 47,33%.

În contextul administrării prudente a datoriei de stat externe, MF a continuat și în anul 2020 utilizarea metodei de conversiune a împrumuturilor de stat externe oferite de către BERD. Drept urmare, au fost obținute economii la capitolul cheltuieli pentru serviciul datoriei de stat externe din bugetul de stat în perioada 01.01.2020 – 31.12.2020 în sumă de aproximativ 24,82 mil. lei.

Cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat externe s-au majorat față de anul precedent, din contul majorării plăților achitate la rambursarea sumei principale.

Pentru deservirea datoriei de stat externe în anul 2020 s-au utilizat mijloace bănești în sumă de 158,4 mil.dol.SUA (echivalentul a 2 736,6 mil.lei), sau cu 12,6 mil.dol.SUA (+8,6%) mai mult față de anul 2019. Din suma totală a cheltuielilor destinate deservirii datoriei de stat externe, 137,6 mil.dol.SUA (echivalentul a 2 375,1 mil.lei) constituie rambursarea sumelor principale și 20,8 mil.dol.SUA (echivalentul a 361,5 mil.lei) – serviciul datoriei de stat externe, care include plata dobânzilor și comisioanelor aferente. Comparativ cu anul 2019, deservirea datoriei de stat externe a înregistrat o creștere la rambursarea principalului (+15,3 mil.dol.SUA/+12,5%) și o diminuare la achitarea dobânzilor aferente (-2,7 mil.dol.SUA/-11,5%). *Sinteza cheltuielilor destinate deservirii datoriei de stat externe în anii 2016-2020 este prezentată în Tabelul nr.8.*

Tabelul nr.8

Sinteza cheltuielilor destinate deservirii datoriei de stat externe în anii 2016-2020

Anul	Total achitat		Rambursarea principalului		Plata dobânzilor și comisioanelor	
	mil. dol. SUA	mil. lei	mil. dol. SUA	mil. lei	mil. dol. SUA	mil. lei
2016	69,6	1392,0	55,3	1107,3	14,3	284,6
2017	91,1	1 687,6	71,7	1 329,7	19,4	357,9
2018	134,5	2 252,9	111,9	1 873,4	22,6	379,5
2019	145,8	2 556,9	122,3	2 144,8	23,5	412,2
2020	158,4	2 736,6	137,6	2 375,1	20,8	361,5

Sursa: Informația MF privind deservirea datoriei de stat interne și externe în perioada 2016 - 2020.

Analiza în evoluție a cheltuielilor suportate pentru deservirea datoriei de stat externe în ultimii 5 ani, denotă un trend ascendent, de la 1 392,0 mil.lei în anul 2016, la 2 736,6 mil.lei în anul 2020. Creșterea cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat externe se explică, în special, prin majorarea plăților destinate rambursărilor de principal, inclusiv rambursarea împrumutului acordat de Guvernul Federației Ruse, împrumutului acordat de BERD (proiectul „Realizarea lucrărilor de construcție și reabilitare a drumurilor în Republica Moldova” III și IV), precum și începerea rambursării împrumuturilor acordate de AID pentru realizarea proiectului „Finanțare suplimentară a proiectului de ameliorare a competitivității” și proiectului „Fondului de Investiții Sociale II”. În totalul deservirii datoriei de stat externe în anul 2020, ponderea cea mai mare o dețin următorii creditorii în favoarea cărora se deservesc împrumuturile de stat externe: Guvernul României – 27,5% (43,5 mil. dol. SUA), AID – 18,6% (29,5 mil. dol. SUA), și FMI – 15,0% (23,7 mil. dol. SUA) etc.

4.2. Obiectivul specific nr.II. Evaluarea conformității acordării garanțiilor de stat

Soldul garanțiilor de stat a constituit 1 233,8 mil. lei, majorându-se cu 305,2 mil.lei, comparativ cu finele anului precedent, fiind format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”. În anul 2020 a fost înregistrat primul caz de onorare/activare a garanției de stat în sumă de 167,7 mii lei acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, în contextul în care echipa de audit a prevăzut acest risc în raportul de audit precedent. Soldul datoriei debitorilor garantați față de MF la situația din 31.12.2020 a constituit 456,5 mil. lei, acesta fiind în totalitate cu termenul de achitare expirat, ceea ce reprezintă un risc înalt de nerecuperare.

4.2.1. În anul 2020 a fost înregistrat primul caz de onorare/activare a garanției de stat acordată în cadrul Programului de stat „Prima casă”.

În anul 2020 a continuat implementarea Programului de stat „Prima casă” în conformitate cu Legea nr.293 din 21.12.2017²¹ și cu Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018²². Conform Legii bugetului de stat pe anul 2020²³, s-a stabilit că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 2 500,0 mil. lei. La situația din 31.12.2020, soldul garanțiilor de stat a constituit 1 233,8 mil. lei, majorându-se cu 305,2 mil. lei comparativ cu finele anului precedent, fiind format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”.

Pe parcursul anului 2020, băncile comerciale au acordat în cadrul Programului noi credite garantate de stat în sumă de 370,9 mil. lei. În aceeași perioadă, beneficiarii Programului au rambursat credite garantate în sumă de doar 65,7 mil. lei. *Informația privind soldul garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului „Prima casă” se prezintă în Tabelul nr.9.*

Tabelul nr.9

Soldul garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului „Prima casă”

mii lei

Denumirea creditorului	Soldul creditelor garantate la situația din 31.12.2019	Credite acordate sub garanția statului în anul 2020	Credite rambursate în anul 2020	Soldul creditelor garantate la situația din 31.12.2020
BC „Moldova-Agroindbank” S.A.	308 884,19	4 476,12	20 745,29	292 615,03
BC „Eximbank” S.A.	37 339,49	26 171,87	2 966,71	60 544,67
BC „Mobiasbanca-OTP Group” S.A.	62 194,26	89 032,80	5 676,99	145 550,07
BC „Moldindconbank” S.A.	306 749,00	68 338,75	20 177,97	354 909,78
BC „Victoriabank” S.A.	213 410,92	182 888,84	16 096,82	380 202,95
Total	928 577,88	370 908,40	65 663,78	1 233 822,50

Sursă: Informația MF privind soldul garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului „Prima casă”.

Totodată, în luna octombrie 2020 a fost înregistrat primul caz de onorare/activare a garanției de stat în sumă de 167,7 mii lei acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, în contextul în care echipa de audit a prevăzut acest risc în raportul de audit precedent. La fel, auditul relevă că, în anul 2020, în condițiile de pandemie, au fost efectuate modificări în Regulamentul de implementare a Programului de stat „Prima casă”²⁴, fiind modificată limita de vârstă de la 45 la 50 de ani, procentul de contribuție a fost micșorat de la 10% la 5%, iar suprafața locuinței procurate în cadrul Programului trebuie să depășească suprafața locuinței deținute, anterior fiind obligatorie condiția ca persoana eligibilă să nu dețină în proprietate o locuință cu suprafața de peste 9m² pentru fiecare membru. Totodată, a fost exclusă condiția care prevedea ca la data solicitării creditului ipotecar, persoana să nu aibă în derulare un credit ipotecar pentru procurarea unei locuințe. La situația din 31.12.2020, soldul garanțiilor de stat externe a constituit zero lei, după cum a fost stabilit în legea bugetară anuală.

²¹ Legea nr.293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă”.

²² Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă””.

²³ Legea bugetului de stat pentru anul 2020 nr. 172 din 19.12.2019.

²⁴ Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”” (cu modificările ulterioare).

4.2.2. Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor sunt în întregime cu termenul de achitare expirat.

La situația din 31.12.2020, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF format în urma dezafectării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe constituia 2,6 mil. lei, 2,3 mil. dol. SUA și 19,7 mil. euro, sau echivalentul a 456,5 mil. lei. Din totalul datoriilor debitorilor garantați fac parte datoriile pentru împrumuturile interne, în sumă de 2,6 mil. lei și datoriile pentru împrumuturile externe – de 456,5 mil. lei. Se denotă că soldul datoriei debitorilor garantați este integral cu termenul de achitare expirat.

Verificările de audit asupra datoriilor debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe relevă următoarele. Față de aceeași perioadă a anului precedent, soldul datoriei s-a majorat cu 603,91 mii euro din cauza a plăților efectuate de către MF pe parcursul anului 2020 în favoarea creditorului extern și 167,69 mii lei din cauza plăților efectuate de către MF pentru onorarea garanției de stat din cadrul Programului „Prima casă”. Totodată soldul datoriei s-a micșorat cu 1 200,00 mii dol. SUA, din cauza radierii din Raportul de stat privind datoriile debitorilor garantați față de MF, a datoriei Asociației Republicane Gestionare pentru Activitatea Economică Externă „Moldinteragro”, prin Ordinul ministrului Finanțelor nr.48 din 23.03.2020²⁵, urmare a radierii acestuia din Registrul de stat al persoanelor juridice de către Agenția Servicii Publice²⁶. Este de menționat faptul că echivalentul în lei al soldului datoriei s-a majorat cu 27 971,5 mil. lei, sau cu 6,1%, din cauza diferenței de curs valutar și modificărilor care au avut loc în anul 2020. Informația detaliată privind datoriile debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe acordate sub formă de garanție de stat se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.6 la prezentul Raport de audit.

4.3. Obiectivul specific III. Evaluarea conformității administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat

Creșterea cererii de acordare a împrumuturilor beneficiarilor recreditați a cauzat majorarea soldului datoriilor beneficiarilor recreditați, fiind în creștere cu 21,0% față de anul 2019. Totodată, se atestă o descreștere a datoriei cu termen de achitare expirat, cu 1,6%, drept urmare a reeșalonării datoriilor unor beneficiari recreditați, precum și fluctuațiilor cursului valutar. Deși datoriile cu termen de achitare expirat pentru împrumuturile recreditate continuă să se diminueze, acestea prezintă un risc sporit de nerecuperare.

4.3.1. Mijloacele financiare îndreptate spre recreditarea de stat au sporit, 64,4 % din total fiind direcționate prin intermediul OGP AE.

Conform cadrului legal, MF este autorizat să efectueze operațiuni de recreditare fie direct, fie prin intermediul instituțiilor financiare, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare. Astfel, recreditarea de stat s-a efectuat prin intermediul MF, Oficiului de Gestiune a Programelor de Asistență Externă (OGP AE) și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (UCIP-FIDA).

²⁵ Ordinul ministrului Finanțelor nr.48 din 23.03.2020 „Cu privire la radierea unor datorii din Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor”.

²⁶ Decizia ASP din 09.12.2019 privind eadierea din oficiu a persoanei juridice inactive din Registrul de stat al persoanelor juridice (Dosarul nr. 1019600024397 din 09.12.2019).

Pe parcursul anului 2020, prin intermediul MF, OGP AE și UCIP-FIDA, din contul liniilor de creditare și mijloacelor circulante acumulate, pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi agenților economici, APL și IFP în sumă totală de: 707,1 mil. lei, 0,5 mil. dol. SUA și 39,9 mil. Euro (echivalentul a 1 522,0 mil. lei), inclusiv din sursele recreditate din mijloacele circulante acumulate – 496,7 mil. lei și 2,7 mil. Euro (echivalentul a 549,8 mil. lei), sau 36,1% din suma totală recreditată.

Din sumele totale recreditate, *prin intermediul MF* au fost recreditați beneficiari în sumă de 0,4 mil. dol. SUA și 23,1 mil. Euro (echivalentul a 467,9 mil. lei), *prin intermediul OGP AE* – 642,7 mil. lei și 16,4 mil. Euro (echivalentul a 980,3 mil. lei), și *prin intermediul UCIP-FIDA* – 64,4 mil. lei, 0,1 mil. dol. SUA și 0,4 mil. Euro (echivalentul a 73,8 mil. lei).

Comparativ cu anii precedenți, în anul 2020 se atestă o creștere a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat, datorită cererii mai mari de recreditare din partea beneficiarilor în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe.

În anul 2020, de împrumuturi recreditate au beneficiat 24 de proiecte finanțate din surse externe, dintre care: prin intermediul MF – 6 proiecte (30,7%), și prin intermediul OGP AE – 16 proiecte (64,4%) și UCIP-FIDA – 2 proiecte (4,9%). *Informația detaliată se prezintă în Anexa nr.4, Tabelele nr.7 și nr.8, la prezentul Raport de audit.*

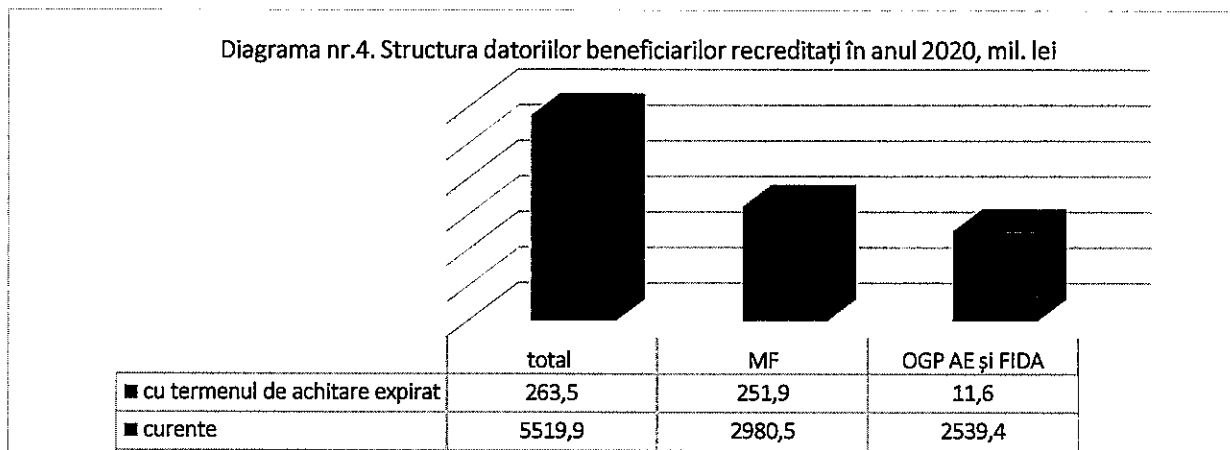
Sub aspectul ramurilor economiei naționale, ponderea majoră a mijloacelor recreditate a fost îndreptată spre agricultură, silvicultură și pescuit – 53,5%, urmată de activitatea economică transport și dezvoltare – 18,6%, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 12,5%, etc. *Informația detaliată se prezintă în Anexa nr.4, Tabelul nr.9 la prezentul Raport de audit.*

Pe parcursul anului de gestiune, beneficiarii recreditați au rambursat mijloace în sumă totală de 481,3 mil. lei, 5,9 mil. dol. SUA, 18,1 mil. Euro și 0,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 948,2 mil. lei), inclusiv la împrumuturile recreditate prin intermediul MF – 0,4 mil. lei, 4,6 mil. dol. SUA, 5,4 mil. Euro și 0,9 mil. yeni japonezi, prin intermediul OGP AE – 420,6 mil. lei, 0,9 mil. dol. SUA și 12,5 mil. Euro și prin intermediul UCIP-FIDA au fost rambursate 60,3 mil. lei, 0,4 mil. dol. SUA și 0,2 mil. Euro.

Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați înregistrează o evoluție ascendentă în comparație cu anii precedenți, condiționată de creșterea cererii de acordare a împrumuturilor beneficiarilor recreditați. Astfel, la situația din 31.12.2020, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 1 524,0 mil. lei, 38,7 mil. dol. SUA, 150,5 mil. Euro și 896,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 5 519,9 mil. lei), majorându-se față de sfârșitul anului 2019 cu 957,3 mil. lei, ceea ce constituie o creștere de cca 21,0%, iar comparativ cu perioada similară a anului 2018 s-a majorat cu 24,9%.

Din totalul datoriilor beneficiarilor recreditați (5 519,9 mil. lei), datoriile pentru împrumuturile recreditate *prin intermediul MF* au constituit 71,3 mil. lei, 35,5 mil. dol. SUA, 101,7 mil. Euro și 896,9 mil. Yeni Japonezi (echivalentul a 2 980,5 mil. lei) sau 54,0% din suma totală a datoriilor, dintre care cu termenul de achitare expirat în sumă de 71,3 mil. lei, 10,3 mil. dol. SUA și 0,1 mil.

Euro (echivalentul a 251,9 mil. lei), iar prin intermediul OGP AE și UCIP-FIDA – 1 452,7 mil.lei, 3,2 mil. dol. SUA, 48,8 mil. Euro (echivalentul a 2 539,4 mil.lei), sau 46% din suma totală a datoriilor, dintre care cu termenul de achitare expirat în sumă de 1,44 mil. lei și 0,5 mil. Euro (echivalentul a 11,6 mil. lei). Comparativ cu situația din 31.12.2019, datoria cu termen de achitare expirat înregistrată la 31.12.2020 s-a micșorat cu 1,6%, drept urmare a reeșalonării datoriilor unor beneficiari recreditați, precum și fluctuațiilor cursului valutar. *Situația descrisă se prezintă în Diagrama nr.4.*



Sursă: Datele din Raportul privind recreditarea de stat la situația din 31.12.2020.

Astfel, deși OGP AE deține ponderea majoră în procesul de recreditare (de 64,4%), cele mai multe datorii cu termen de achitare expirat sunt înregistrate după beneficiarii recreditați prin intermediul MF. În acest context, se denotă faptul că recreditarea efectuată prin intermediul instituțiilor financiare participante este mai eficientă, determină rambursarea în termen a datoriilor de către beneficiarii recreditați și nu implică riscuri suplimentare pentru bugetul de stat.

Deși datoriile cu termen de achitare expirat pentru împrumuturile recreditate continuă să se diminueze, acestea prezintă un risc sporit de nerecuperare. La situația din 31.12.2020, datoriile cu termen de achitare expirat pentru împrumuturile recreditare au constituit 72,7 mil. lei, 10,3 mil. dol. SUA și 0,6 mil. Euro (echivalentul a 263,5 mil. lei), reducându-se cu 4,4 mil.lei față de anul 2019. Deși datoriile beneficiarilor recreditați sunt în creștere față de anul precedent cu 957,30 mil.lei, și datoriile cu termenul de achitare expirat sunt în descreștere cu 4,4 mil.lei, auditul denotă în acest sens menținerea prezenței unor riscuri financiare sporite de neîncasare a datoriilor cu termenul de achitare expirat.

Potrivit informației prezentate de MF²⁷, în anul 2020 au fost active operațiuni de recreditare față de 84 de beneficiarii recreditați. Analizând structura datoriilor prin prisma beneficiarilor recreditați, auditul relevă următoarele:

- 15 bănci, organizații de creditare nebancare și asociații de economii și împrumut dețin datorii în sumă totală de 2 511,6 mil.-lei (45,5%), din care 1,44 mil.-lei (0,5%) sunt cu termenul de achitare expirat;
- 22 de întreprinderi cu activitate în regim ordinar au acumulat datorii în sumă totală de 1 998,1 mil. lei (36,2%), din care 11,21 mil. lei (4,3%) sunt cu termen de achitare expirat;

²⁷ Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020; Informația cumulativă sub aspectul agenților economici beneficiari de împrumuturi recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor conform situației de la 31.12.2020.

- 27 APL dețin datorii în sumă totală de 694,6 mil. lei (12,6%), din care 2,9 mil. lei (1,1%) sunt cu termen de achitare expirat;
- 13 întreprinderi care se află în proces de insolabilitate au acumulat datorii în sumă totală de 232,9 mil. lei (4,2%), din care 165,2 mil. lei (62,7%) sunt cu termen de achitare expirat;
- 5 întreprinderi potențiali falși au acumulat datorii în sumă totală de 72,9 mil. lei (1,32%), fiind în totalitate cu termen de achitare expirat (27,7%);
- 2 întreprinderi²⁸ care lipsesc din Registrul de stat al persoanelor juridice au acumulat datorii în sumă totală de 9,8 mil. lei (0,2%), care la fel în totalitate sunt cu termenul de achitare expirat (3,7%).

În acest context, auditul evidențiază că datoriile cu termen de achitare expirat acumulate de către întreprinderile în proces de insolabilitate și potențiali falși, precum și cele care nu se regăsesc în Registrul de Stat al persoanelor juridice, în sumă totală de 247,9 mil. lei, care reprezintă 94,1% din totalul datoriilor cu termen de achitare expirat ale beneficiarilor recreditați, prezintă un risc sporit de nerecuperare.

Totodată, ca măsuri de recuperare a datoriilor expirate, MF, prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, aplică măsuri de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin ariate pe împrumuturile recreditate. Ca rezultat al măsurilor întreprinse de către SFS, au fost recuperate la bugetul de stat circa 13,0 mil. lei, ceea ce constituie 1,4% din suma totală rambursată în perioada de referință.

Pe lângă economiile directe obținute la compartimentul serviciul datoriei de stat externe, convertirea unor împrumuturi de stat externe acordate de BIRD și BERD a generat efecte pozitive și pentru componenta recreditare. Astfel, pe parcursul anilor 2019-2020 MF a încheiat amendamente la contractele de recreditare cu „Termoelectrica” S.A. (împrumutul nr. 84510) și Î.S. „Moldelectrica” (împrumutul nr.42856), încheiate inițial în dolari SUA, acestea fiind convertite în euro, fiind modificată și rata dobânzii variabilă - de la LIBOR 6m+marja la rata EURIBOR 6M+marja. Pentru împrumutul recreditat prin intermediul OGP AE (împrumutul nr. 84000), a fost micșorat costul resurselor pentru Republica Moldova ceea ce a dus la micșorarea ratei dobânzii MF/OGP AE pentru IFP la recreditarea de stat, de la 2,6% la 1,17%.

Ca și în cadrul auditurilor precedente, se atestă că, deși MF dispune de mecanisme de clasificare a datoriilor debitorilor recreditați în funcție de riscul de nerambursare a acestora, și întreprinde măsuri de neadmitere și reducere a datoriilor cu termen de achitare expirat la împrumuturile recreditate de stat, persistă în continuare situația dificilă de rambursare în bugetul de stat a mijloacelor recreditate.

4.4. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi

Analizând și generalizând acțiunile întreprinse de MF pentru implementarea recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.39 din 28.07.2020 „Privind Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019” (Anexa nr.5), auditul relevă următoarele:

²⁸ S.A. „Văleni” și Î.S. „Combinatul de produse cerealiere din Bender”.

- din 2 recomandări înaintate în Hotărâre, una este executată și una parțial executată;
- din 5 recomandări înaintate în Raportul de audit, o recomandare se consideră implementată și 4 recomandări – parțial implementate.

Auditul menționează că, deși MF monitorizează datoriile acumulate de beneficiarii recreditați și garantați, acestea sunt insuficiente, situații analogice fiind constatate și pentru anul 2020. În acest context, prezența situațiilor analogice anilor precedenți a determinat auditul să reitereze recomandările parțial implementate din Raportul precedent în actualul Raport de audit aferent anului 2020.

V. CONCLUZIA GENERALĂ

Misiunea de audit desfășurată a relevat că MF, pe parcursul anului 2020, a asigurat gestionarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în conformitate cu cadrul legal aferent, fiind respectate limitele aprobate atât prin Legea bugetară anuală, cât și cele stabilite în Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”. În același timp, au fost identificate unele problematice care se exprimă prin: prezența soldurilor considerabile ale datoriei debitorilor garantați pentru împrumuturile interne și externe și ale beneficiarilor recreditați, care sunt în majoritate cu termenul de achitare expirat; imposibilitatea rambursării de către unii agenți economici a mijloacelor recreditate care condiționează anulări anuale ale acestor datorii și suportarea unor cheltuieli neprevăzute din contul bugetului de stat, ceea ce prezintă un risc înalt de nerecuperare a mijloacelor dezafectate de la bugetul de stat pentru onorarea obligațiunilor de stat; proiectele recreditate prin intermediul MF înregistrează un nivel redus al ratei de recuperare a resurselor financiare; nivelul redus de restituire a datoriilor de către băncile aflate în proces de lichidare; nerespectarea de către instituțiile beneficiare a termenului de implementare a proiectelor, debursarea împrumuturilor are loc cu întârziere în unele cazuri, iar achitarea comisioanelor se efectuează din suma contractată și/sau nedebersată a împrumutului, ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare la bugetul de stat.

În acest context, auditul menționează că, deși MF dispune de mecanisme de clasificare a datoriilor debitorilor recreditați și garantați în funcție de riscul de nerambursare a acestora și întreprinde măsuri de neadmitere și reducere a datoriilor cu termen de achitare expirat la împrumuturile recreditate de stat, persistă în continuare situația dificilă de rambursare în bugetul de stat a mijloacelor recreditate. Totodată, creșterea continuă a datoriei de stat și recurgerea în proporție mai mare la sursele externe de finanțare va atrage după sine, în mod inevitabil, sporirea dobânzilor aferente, precum și a cheltuielilor totale ale bugetului de stat pentru anii următori și, ca urmare, revizuirea politicii bugetar-fiscale axate pe sporirea încasărilor la buget sau reducerea/căutarea rezervelor de diminuare a cheltuielilor, pentru a satisface necesitățile de resurse în vederea rambursării/achitării datoriilor de stat asumate. În contextul celor relatate, se denotă că managementul datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat, necesită îmbunătățiri continue.

Totodată, echipa de audit menționează că observațiile de audit au fost aduse la cunoștință conducerii și responsabililor din cadrul MF prin poșta electronică. Comentariile și explicațiile din partea MF, care au fost transmise echipei de audit la fel prin poșta electronică, au fost luate în considerare la întocmirea variantei finale a proiectului Raportului de audit. Referitor la recomandările de audit, conducerea MF nu a avut obiecții, acestea fiind considerate relevante și implementabile.

VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR

1. Să asigure în continuare controlul asupra expunerii portofoliului datoriei de stat la riscurile de rată a dobânzii, de refinanțare și valutare (pct. 4.1.1.);
2. Să asigure în continuare diversificarea instrumentelor de vânzare a instrumentelor datoriei de stat interne către potențialii investitori (pct. 4.1.2);
3. Să asigure în continuare, în comun cu organele de competență, întreprinderea unor măsuri rezultative în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor beneficiarilor garantați și recreditați, în special a datoriilor cu termenul de achitare expirat (pct. 4.2.2 și pct. 4.3.1);
4. Să asigure, în comun cu autoritățile responsabile, întreprinderea măsurilor de rigoare în vederea valorificării eficiente și implementării în termenele prevăzute a proiectelor finanțate din surse externe (pct. 4.1.3.).

Semnăturile echipei de audit

Șeful echipei de audit,
Auditor public principal,



Tatiana Ailoi

Auditor public superior,



Oxana Popescu

Auditor public superior,



Artur Moraru

Responsabil de audit:

Șeful Direcției generale de audit I,



Natalia Trofim

ANALIZA CADRULUI NORMATIV AFERENT DOMENIULUI AUDITAT

Nr. c/o	Denumirea actului legislativ/normativ	Relevanța pentru audit	Subiectul auditat (Procesul operațional)
I. LEGI ORGANICE			
1.1.	Legea bugetului de stat pentru anul 2020 nr.172 din 19.12.2019 (cu modificările ulterioare)	Art.5 prevede alocarea mijloacelor pentru implementarea Programului de stat „Prima casă”; Art.8 stabilește plafoanele pentru datoria de stat internă, datoria de stat externă, garanțiilor de stat interne și garanțiilor de stat externe	Respectarea plafoanelor aprobate prin Legea bugetului de stat, a datoriei de stat și garanțiilor de stat
1.2.	Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (cu modificările ulterioare)	Definește datoria publică, reglementează raportarea datoriei publice, stabilește scopul, modul de contractare, debursare, rambursare, înregistrare și administrare a datoriei de stat, de acordare a garanțiilor de stat și de recreditare din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat. Reglementează împrumuturile contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, și valorile mobiliare de stat, indiferent de termenul lor de scadență, precum și împrumuturile cu termenul de scadență de un an și mai mare, contractate de persoanele juridice menționate în capitolul VII	Adminstrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat
1.3.	Legea nr. 293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă” (cu modificările ulterioare)	Stabilește cadrul juridic pentru implementarea Programului de stat „Prima casă” și facilitarea accesului persoanelor fizice la procurarea unei locuințe prin contractarea de credite ipotecare garantate parțial de stat	Acordarea garanțiilor de stat interne
1.4.	Legea nr.190 din 30.09.2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare	Stabilește măsurile suplimentare ce urmează a fi întreprinse de stat, bănci și de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar în scop de menținere a stabilității financiare prin minimizarea riscurilor în sectorul bancar și de repartizare a riscurilor între participanții la piața bancară	Adminstrarea datoriei de stat interne

1.5.	Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015	Stabilește condițiile de emisiune a obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015, acordate Băncii Naționale a Moldovei de către Ministerul Finanțelor pentru garantarea creditelor de urgență	Administrarea datoriei de stat interne
II. HOTĂRĂRI DE GUVERN			
2.1.	Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007 cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419-XV din 22 decembrie 2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (cu modificările ulterioare)	Aprobă: (1) Regulamentul privind raportarea datoriei publice, conform anexei nr. 1; (2) Regulamentul cu privire la Raportul privind datoria de stat, conform anexei nr.2; (3) Regulamentul cu privire la Raportul privind garanțiile de stat, conform anexei nr.3; (4) Regulamentul cu privire la Raportul privind recreditarea de stat, conform anexei nr.4; (5) Regulamentul privind recreditarea de stat, conform anexei nr.5; (6) Regulamentul privind determinarea cuantumului plății de risc la acordarea garanției de stat, conform anexei nr.6; (7) Regulamentul privind procedura de contractare și debursare a împrumuturilor de stat externe și interne, conform anexei nr.7	Administrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat
2.2.	Hotărârea Guvernului nr.56 din 05.02.2020 Cu privire la aprobarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020 - 2022)”	Stabilește obiectivul fundamental al procesului de management al datoriei de stat, obiectivele specifice, precum și acțiunile care vor fi întreprinse de către autorități în vederea asigurării finanțării și îmbunătățirii structurii portofoliului datoriei de stat, iar implementarea acestora nu va crea presiuni asupra sustenabilității politicii fiscale în ansamblu	Administrarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat
2.3.	Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă” (cu modificările ulterioare)	Aprobă Regulamentul de implementare a Programului de stat „Prima casă”	Acordarea garanțiilor de stat interne
	Hotărârea Guvernului nr.338 din 03.06.2020 Cu privire la Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă	Aprobă statutul Instituției Publice „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”	Administrarea datoriei de stat externe

III. ACORDURI DE ÎMPRUMUT 2020			
3.1.	Legea nr.68 din 21.05.2020 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind implementarea Proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19”, în valoare de 52,9 milioane de euro, semnat la 28 aprilie 2020	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind implementarea Proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19”, în valoare de 52,9 milioane de euro, semnat la 28 aprilie 2020	Administrarea datoriei de stat externe
3.2.	Legea nr.103 din 18.06.2020 pentru ratificarea Acordului de finanțare (Proiectul „Învățământul superior”) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare	Ratifică Acordul de finanțare (Proiectul „Învățământul superior”) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, semnat la 19 mai 2020	Administrarea datoriei de stat externe
3.3.	Legea nr.171 din 10.09.2020 pentru ratificarea Acordului de împrumut între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională în vederea realizării Proiectului „Modernizarea tehnicii și a echipamentului agricol”	Ratifică Acordul de împrumut între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională în vederea realizării Proiectului „Modernizarea tehnicii și a echipamentului agricol”, semnat la Tokyo la 30 iunie 2020	Administrarea datoriei de stat externe
3.4.	Legea nr.166 din 10.09.2020 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova	Ratifică Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova în valoare de 100 de milioane de euro, semnat la Chișinău la 21 iulie 2020 și la Bruxelles la 23 iulie 2020	Administrarea datoriei de stat externe
3.5.	Legea nr.168 din 10.09.2020 privind ratificarea Acordului-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii”	Ratifică Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii”, semnat la 29 iulie 2020	Administrarea datoriei de stat externe

3.6.	Legea nr.194 din 19.11.2020 pentru ratificarea Acordului de finanțare dintre Republica Moldova și Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă în vederea realizării Proiectului „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII)”	Ratifică Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă în vederea realizării Proiectului „Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale (IFAD VIII)”, semnat la 26 iunie 2020	<i>Administarea datoriei de stat externe</i>
3.7.	Legea nr.193 din 19.11.2020 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea celui de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică	Ratifică Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind realizarea celui de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, în valoare de 92 milioane euro, semnat la Chișinău la 30 septembrie 2020	<i>Administarea datoriei de stat externe</i>
3.8.	Legea nr.199 din 20.11.2020 pentru ratificarea Acordului de finanțare (a treia finanțare adițională) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Agricultura competitivă”	Ratifică Acordul de finanțare (a treia finanțare adițională) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Agricultura competitivă”, semnat la Chișinău la 1 octombrie 2020	<i>Administarea datoriei de stat externe</i>
3.9.	Legea nr.58 din 23.04.2020 pentru atragerea împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional prin intermediul mecanismului de creditare rapidă (RCF)	Aprobă atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional, prin intermediul mecanismului de creditare rapidă (RCF), în sumă de 57500000,00 de drepturi speciale de trageri (DST), care va fi utilizat pentru finanțarea deficitului bugetului de stat	<i>Administarea datoriei de stat externe</i>
3.10.	Legea nr.59 din 23.04.2020 pentru atragerea împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional prin intermediul instrumentului de finanțare rapidă (RFI)	Aprobă atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional, prin intermediul instrumentului de finanțare rapidă (RFI), în sumă de 115000000,00 de drepturi speciale de trageri (DST), care va fi utilizat pentru finanțarea deficitului bugetului de stat	<i>Administarea datoriei de stat externe</i>

Domeniul de aplicare și metodologia auditului

Domeniul de aplicare

Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în conformitate cu Programul activității de audit pe anul 2021, aprobat prin Hotărârea nr.62 din 10.12.2020, a inițiat auditul conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2020. Scopul misiunii de audit este oferirea asigurării rezonabile asupra conformității managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de Ministerul Finanțelor în anul 2020, precum și asigurarea că raportarea acesteia este conformă ca parte componentă a Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020. Auditul a fost efectuat la Ministerul Finanțelor.

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit, cum ar fi: examinarea documentelor și a rapoartelor, calcularea și compararea, studierea standardelor/ghidurilor internaționale aferente domeniului auditat. Analizele au fost efectuate în baza datelor din rapoartele întocmite de MF, precum și a altor date solicitate de către echipa de audit. Totodată, se menționează că datele/informațiile pentru anul 2020 s-au analizat în comparație cu anii 2019, 2018, 2017 și 2016.

Pe parcursul misiunii de audit, la efectuarea activităților aferente, echipa de audit a Curții de Conturi s-a ghidat de:

1. ISSAI 100 „Principii fundamentale pentru auditul sectorului public”;
2. Actele legislative și normative aferente domeniului auditat;
3. Bunele practici în domeniu etc.

Totodată, echipa de audit a consultat și s-a ghidat de prevederile incluse în Proiectul de GUID 5250 „Ghidul asupra auditului datoriei publice”, care este în proces de lucru și testare de către țările membre ale Grupului de lucru privind datoria publică INTOSAI.

Metodologia auditului

Pentru obținerea unor probe suficiente și adecvate care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat următoarele tehnici, metodologii și proceduri de audit:

- a fost examinat Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020;
- a fost examinat și analizat Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.56 din 05.02.2020;
- au fost analizați și recalculați indicatorii de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat, precum și măsurile întreprinse de MF în vederea monitorizării acestor indicatori;
- a fost analizată evoluția cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, inclusiv a serviciului datoriei de stat interne și externe;
- a fost examinat portofoliul datoriei de stat în aspectul maturității, ratei dobânzii, monedei etc.;

- au fost analizate calendarele de desfășurare a licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară și a comunicatelor privind rezultatele acestora;
- a fost solicitată informația privind volumul de VMS deținut de băncile comerciale (dealerii primari);
- au fost examinate ratele dobânzilor la VMS cu scadența de 91 zile, 182 zile, 364 zile, pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, 2-3 ani, 5 ani, ratele nominale medii ponderate ale dobânzii la VMS emise pe piața primară și la VMS convertite;
- a fost analizată situația privind împrumuturile externe și nivelul de debursare aferent acestora;
- au fost solicitate explicații de la persoanele responsabile privind nivelul redus de debursare a unor împrumuturi de stat externe;
- a fost analizat aspectul cost-risc al împrumuturilor noi contractate în anul 2020;
- a fost analizată informația privind conversiunea unor împrumuturi de stat externe din dol. SUA în euro, precum și costurile suportate de MF pentru efectuarea acestor operațiuni;
- a fost analizat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activității aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2020;
- a fost analizată situația debitorilor garantați și a beneficiarilor recreditați în aspectul onorării obligațiunilor față de bugetul de stat și a datoriilor cu termenul de achitare expirat;
- a fost solicitată informația privind măsurile întreprinse de MF în vederea neadmiterii și reducerii datoriilor cu termenul de achitare expirat la împrumuturile recreditate și împrumuturile garantate, precum și asigurării veridicității datelor raportate de către beneficiarii împrumuturilor respective;
- au fost analizate alte informații relevante auditului;
- au fost purtate discuții cu factorii de decizie privind unele aspecte constatate.

Misiunea de audit a avut drept **obiectiv general** dacă „Gestionarea datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat de către Ministerul Finanțelor în anul 2020 s-a realizat în conformitate cu cadrul legal aferent?”.

În acest sens, au fost formulate următoarele obiective specifice de audit:

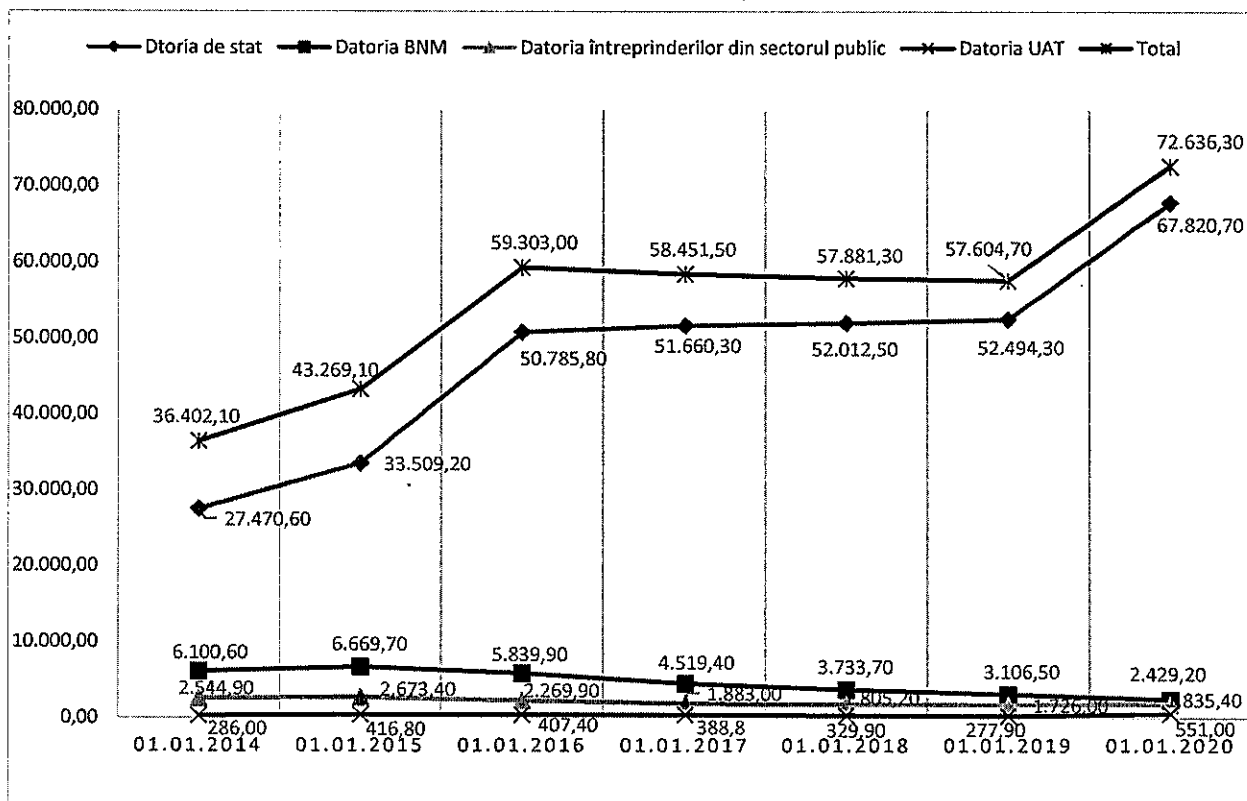
Obiectivul specific I. Analiza structurii portofoliului datoriei de stat și conformității onorării obligațiunilor statului privind deservirea datoriei prin prisma Legii bugetare anuale și Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”;

Obiectivul specific II. Evaluarea conformității acordării garanțiilor de stat;

Obiectivul specific III. Evaluarea conformității administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat.

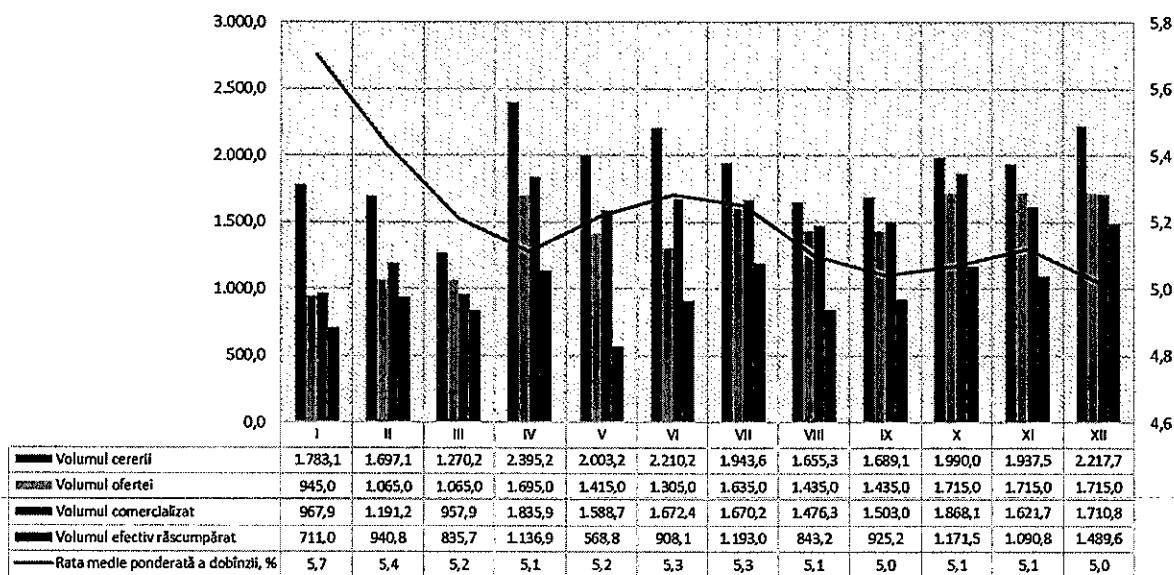
Având în vedere că ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public revine componentei datoria de stat (93,4%), aceasta a fost selectată ca domeniu semnificativ supus verificărilor de audit.

Diagrama nr.1. Evoluția datoriei sectorului public, pe componente, la 31.12.2014 - 31.12.2020 (mil.lei)



Sursa: Rapoartele MF privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anii 2014-2020

Diagrama nr.2. Comercializarea VMS pe piața primară în anul 2020, mil.lei



Sursa: Comunicatele privind rezultatele licitațiilor de vânzare a VMS în anul 2020; Informația MF privind rezultatele comercializării VMS emise pe piața primară în anul 2020; Informația MF privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2020.

Tabelul nr.1

Analiza parametrilor de risc și de sustenabilitate aferenți datoriei de stat în anul 2020, în comparație cu limitele stabilite, %

Indicatori	Limitele stabilite pentru perioada 2020-2022	Realizat în anul 2020	Devieri, % (+/-)
Parametrii de risc pentru perioada 2020-2022			
Datoria de stat scadentă în decurs de un an (% din total)	15%-25% (max)	25,7%	+ 0,7
Datoria de stat internă (% din total)	35% (min)-50% (max)	43,1%	-
Datoria de stat într-o anumită valută străină (% din total)	20%-40% (max)	33,1%	-
Datoria de stat cu rata dobânzii variabilă* (% din total)	25%-40% (max)	36,9%	-
VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total)	70%-85% (max)	88,4%	+3,4
ATM pentru VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total)	1,0 (min) – 2,0	0,8 ani	-
Parametrii de sustenabilitate pentru perioada 2020-2022			
Serviciul datoriei de stat (% în raport cu veniturile bugetului de stat)	≤ 10%	4,4%	-

Sursa: Elaborat de echipa de audit în baza informațiilor prezentate de MF și Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”.

Tabelul nr.2

Evoluția principalilor indicatori ce caracterizează datoria de stat pe anii 2016-2020

Indicatori	U.m.	2016	2017	2018	2019	2020
Ponderea datoriei de stat în PIB	%	31,6	28,9	27,0	25,0	32,9
Ponderea datoriei de stat externe în PIB		18,2	16,3	15,0	14,0	18,7
Ponderea datoriei de stat interne în PIB		13,4	12,6	12,0	11,0	14,2
Ponderea datoriei de stat în veniturile bugetului de stat	%	175,9	152,2	142,8	131,3	176,1
Ponderea datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat		101,3	85,7	79,5	73,4	100,2
Ponderea datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat		74,5	66,5	63,3	57,9	75,9
Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat	%	6,0	5,7	4,1	4,1	4,4
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat		1,0	1,1	1,0	1,1	0,9
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat		5,1	4,6	3,1	3,0	3,5
Ponderea serviciului datoriei de stat în exporturi de bunuri*	%	4,3	4,3	3,3	3,3	3,9
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în exporturi de bunuri		0,7	0,8	0,8	0,8	0,8
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în exporturi de bunuri		3,6	3,5	2,5	2,5	3,1
Ponderea datoriei de stat externe în exporturi de bunuri	%	71,8	70,1	62,4	61,3	90,2

*Sursă: Datele Raportului privind executarea bugetului de stat pe anul 2020 și datele BNS plasate pe pagina www.statistica.md; Notă: * Date operative, informația nu include operațiunile de export-import ale întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender*

Tabelul nr.3

Structura VMS în circulație emise pe piața primară, în funcție de rata dobânzii și tipul VMS

Indicatori	Tipul de VMS	Valoarea VMS în circulație, mil.lei	Ponderea în total VMS, %
VMS cu rată fixă	BT cu scadența de 91 zile	498,11	3,4
	BT cu scadența de 182 zile	4.254,93	29,8
	BT cu scadența de 364 zile	7 355,87	51,5
	OS cu maturitatea de 2 ani	429,81	3,0
	OS cu maturitatea de 3 ani	900,33	6,3
	OS cu maturitatea de 5 ani	832,50	5,8
Total VMS cu rată fixă		14 271,5	98,0
VMS cu rată variabilă	OS cu maturitatea de 2 ani	289,47	2,0
Total VMS cu rată variabilă		289,47	2,0
Total VMS în circulație		14.561,02	100,0

Sursa: Informația MF privind VMS în circulație (după scadență) la situația din 31.12.2020; Informația lunară a MF privind VMS plasate pe piața internă sub formă de înscrieri în conturi.

Tabelul nr.4

Dinamica rambursărilor efectuate de către băncile aflate în proces de lichidare, mil. lei

Băncile supuse lichidării	Datoria inițială preluată	Rambursat în 2016	Rambursat în 2017	Rambursat în 2018	Rambursat în 2019	Rambursat în 2020	Soldul datoriei la 31.12.2020
„Banca de Economii” S.A.	9 083,0	28,2	109,8	544,5	502,5	97,0	7 801,0
BC „Banca Socială” S.A.	2 392,0	44,0	90,0	127,5	123,5	71,0	1 936,0
BC „Unibank” S.A.	1 866,2	8,5	10,1	6,8	13,0	0,5	1 827,3
„Investprivatbank” S.A.	428,5	69,5*	0,7	0,3	0,4	4,0	353,6
Total	13 769,7	150,2	210,6	679,1	639,4	172,5	11 917,9

Sursa: Informația MF privind soldul datoriei băncilor în proces de lichidare față de MF; *- în totalul mijloacelor rambursate de către „Investprivatbank” S.A. sunt incluse mijloacele restituite pentru perioada 2012-2016, din care 3,0 mil. lei au fost restituite în anul 2016.

Tabelul nr.5

Împrumuturile externe noi contractate în anul 2020

Nr. o/d	Creditor	Baza legală	Destinația împrumutului	Valoarea împrumutului		Maturitate	Rata dobânzii	Perioada de grație
				valuta de origine	mil.dol. SUA			
Asociația Internațională de Dezvoltare								
1	AID	Legea nr.68 din 21.05.2020	Proiectul „Răspuns de Urgență la COVID-19”	52,9 mil. euro	57,4 mil. dol. SUA	30 ani	1,20%	5 ani
2	AID	Legea nr. 103 din 18.06.2020	Proiectul „Învățământul superior”	35,7 mil. euro	40 mil. dol. SUA	30 ani	1,00%	5 ani
3	AID	Legea nr.199 din 20.11.2020	Proiectul „Agricultura Competitivă”	13,5 mil. euro	15,0 mil. dol. SUA	30 ani	1,25%	5 ani
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare								
4	BIRD	Legea nr.193 din 19.11.2020	Proiectul de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată	92,0 mil. euro	107,57 mil. dol. SUA*	30 ani	flotantă	5 ani
Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională								

5	JICA	Legea nr.171 din 10.09.2020	Proiectul „Modernizarea tehnicii și a echipamentului agricol”	2 059,0 mil. yenii japonezi	18,65 mil. dol. SUA	40 ani	0,1%	12 ani
Uninunea Europeană								
6	UE	Legea nr.166 din 10.09.2020	Asistența macrofinanciară	100,0 mil. euro	114,50 mil. dol. SUA*	15 ani	<1,0%	15 ani
Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei								
7	BDCE	Legea nr.168 din 10.09.2020	Proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii ”	70,0 mil.euro	82,14 mil. dol. SUA*	15/6 ani	flotantă	4/1 ani
Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă								
8	FIDA	Legea nr.194 din 19.11.2020	Proiectul „Agricultura Competitivă”	13,5 mil. euro	15,85 mil. dol. SUA*	25 ani	1,25%	5 ani
Fondul Monetar Internațional								
9	FMI	Legea nr.58 din 23.04.2020	Mecanismul de creditare rapidă (RCF)	57,5 mil. DST	77,97 mil. dol. SUA	10 ani	-	5 ani
10	FMI	Legea nr.59 din 23.04.2020	Instrumentul de finanțare rapidă (RFI)	115,0 mil. DST	155,93 mil. dol.SUA	10 ani	-	5 ani
Total		x	x	x	685,01	x	x	x

Sursă: Elaborat de auditor în baza Informației prezentată de MF; Notă: * Valoarea calculată de către audit conform cursului valutar BNM la data semnării Acordurilor.

Tabelul nr.6

Datoriile debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe acordate sub formă de garanție de stat

Nr.	Denumirea debitorului garantat	mii u.m.	Soldul datoriei la 01.01.2020	Modificări în anul 2020	Soldul datoriei la 31.12.2020	Diferența datorată cursului de schimb valutar și modificărilor în anul 2020 (mii lei)
1	2	3	4	5	6	7 = 6 - 4
1.	SA „Flamingo-96”	lei	2 418,53	-	2 418,53	-
2.	Ion Prodaniuc (Programul de stat „Prima casă”)	lei	0,00	167,69	167,69	167,69
Total împrumuturi interne		lei	2 418,53	167,69	2 586,22	167,69
1.	„Moldinteragro”	dol. SUA/ lei	1 200,00/ 20 651,16	-1 200,00	0,00	-20 651,16
2.	„Vininvest” SRL	dol. SUA/ lei	1 381,68/ 23 777,74	-	1 381,68/ 23 785,07	+7,33
		euro/ lei	1 232,73/ 23 742,99	-	1 232,73/ 26 043,39	+2 300,41
3.	SA „Termocom”	dol. SUA/ lei	64,01/ 1 101,56	-	64,01/ 1 101,91	+0,35
		euro/ lei	325,98/ 6 278,53	-	325,98/ 6 886,85	+608,32
4.	ÎS „Moldtranselectro”	dol. SUA/ lei	863,17/ 14 854,55	-	863,17/ 14 859,13	+4,58
5.	SA „Santek”	euro/ lei	17 563,59/ 338 283,53	603,91	18 167,50/ 383 817,57	+45 533,98
Total împrumuturi externe		lei	428 690,16		456 493,97	+27 803,81
TOTAL		lei	431 108,70		459 080,19	27 971,51

Sursa: Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF pe anul 2020.

Tabelul nr.7

Beneficiarii recreditați în anul 2020 prin intermediul MF

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Finanțatorul	Beneficiarul recreditat	u.m.	Recreditat în anul 2020
---------	-----------------------	--------------	-------------------------	------	-------------------------

1	Proiectul „Construcția locuințelor sociale pentru păturile socialmente vulnerabile”, faza II	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	Consiliul raional Cahul Consiliul raional Cimișlia	mil.Euro mil. Euro mil. Euro	0,2 0,2 0,4
2	Proiectul de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică	Banca Mondială	ÎS „Termoelectrica”	mil. Euro mil. Euro	1,1 1,1
3	Proiect „Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale ÎS „Moldelectrica””	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	ÎS „Moldelectrica”	mil. dol. SUA mil. Euro mil. dol. SUA mil. Euro	0,4 3,5 0,4 3,5
4	Proiectul de interconectare a rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	ÎS „Moldelectrica”	mil. Euro mil. Euro	0,5 0,5
5	Proiectul „Pentru a mări capacitatea și a îmbunătăți siguranța sistemului de transport al energiei electrice din Moldova”	Banca Europeană de Investiții	ÎS „Moldelectrica”	mil. Euro mil. Euro	4,1 4,1
6	Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	ÎS „Calea Ferată”	mil. Euro mil. Euro	13,5 13,5
	Total general			mil. Euro	23,1
	Total general			mil. dol. SUA	0,4

Sursa: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei datelor din Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020.

Tabelul nr.8

Împrumuturi recreditate în anul 2020 prin intermediul OGP AE și UCIPFIDA

Nr. d/o	Denumirea proiectului	u.m.	Recreditat în anul 2020
<i>Prin intermediul OGP AE</i>			
<i>Mijloace directe</i>			
1	Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2)	mil. lei mil. dol. SUA mil. Euro	40,6 0,0 2,2
2	Proiectul Livada Moldovei	mil. lei mil. Euro	101,2 11,4
3	Proiectul Livada Moldovei, componenta leasing	mil. Euro	0,14
4	Proiectul COVID – 19 răspuns de urgență și suport ÎMMM	mil. lei	4,2
	Total	mil. lei Mil. dol. SUA mil. Euro	146,0 0,0 13,7
<i>Mijloace circulante acumulate</i>			
5	Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA 1)	mil. lei mil. dol. SUA	104,9 0,0
		mil. Euro	0,47
6	Proiectul de Revitalizare a Agriculturii (FIDA 2, PRA)	mil. lei mil. Euro	87,2 0,2
7	Proiectul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale (FIDA 3, PDAR)	mil. lei	27,3
8	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Marketing (FIDA 4)	mil. lei mil. Euro	4,4 0,02
9	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA 5)	mil. lei mil. Euro	120,4 0,13
10	Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA 6)	mil. lei	0,1
11	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I)	mil. lei mil. Euro	40,0 0,04
12	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II)	mil. lei	26,5
13	Proiectul „Crearea stațiilor de deservire agrotehnică” (KFW)	mil. lei mil. Euro	24,3 0,45
14	Proiectul „Filiera du Vin”	mil. lei mil. Euro	41,7 1,2
15	Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1)	mil. lei mil. dol. SUA mil. Euro	17,0 0,0 0,14
16	Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2)	mil. lei mil. Euro	2,9 0,03
	Total	mil. lei	496,7

		<i>mil. dol. SUA</i>	0,0
		<i>mil. Euro</i>	2,7
	TOTAL, prin intermediul OGP AE	<i>mil. lei</i>	642,7
		<i>mil. dol. SUA</i>	0,0
		<i>mil. Euro</i>	16,4
Prin intermediul FIDA			
17	Programul Rural de Reziliență Economică-Climatică Incluzivă (FIDA 6)	<i>mil. lei</i>	21,8
		<i>mil. Euro</i>	0,1
18	Proiectul de Reziliență Rurală (FIDA 7, PRR)	<i>mil. lei</i>	42,6
		<i>mil. dol. SUA</i>	0,1
		<i>mil. Euro</i>	0,3
	TOTAL, prin intermediul FIDA	<i>mil. lei</i>	64,4
		<i>mil. dol. SUA</i>	0,1
		<i>mil. Euro</i>	0,4

Sursa: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei datelor din Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2020.

Tabelul nr.9

Mijloacelor recreditate în aspectul ramurilor economiei naționale

Ramurile economiei naționale	2018		2019		2020	
	mil.lei	ponderea (%)	mil.lei	ponderea (%)	mil.lei	ponderea (%)
Agricultură, silvicultură și pescuit	381,9	44,1	497,4	55,0	813,8	53,5
Transport și dezvoltare	80,6	9,3	3,2	0,4	283,0	18,6
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	307,3	35,5	219,9	24,3	190,7	12,5
Industria prelucrătoare	58,9	6,8	87,8	9,7	138,3	9,1
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	16,7	1,9	26,2	2,9	41,9	2,8
Construcții	15,7	1,8	31,1	3,4	18,5	1,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	5,5	0,6	35,8	4,0	14,1	0,9
Sănătate și asistență socială	-	-	2,2	0,2	12,7	0,8
Industria extractivă	-	-	-	-	5,6	0,4
Arta, activități de recreere și agrement	-	-	-	-	2,1	0,1
Activități de cazare și alimentație publică	-	-	1,1	0,1	1,3	0,1
TOTAL	866,6	100,0	904,7	100,0	1 522,0	100,0

Sursa: Rapoartele privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe ani 2018, 2019 și 2020.

Implementarea cerințelor și recomandărilor expuse în Hotărârea Curții de Conturi nr.39 din 28 iulie 2020 „Privind aprobarea Raportului auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019”

Recomandarea	Măsurile întreprinse	Confirmarea documentară a implementării recomandării	Statutul implementării recomandării		
			realizat	parțial realizat	nerealizat
2.1. Ministerul Finanțelor					
Cerințe din partea hotărâtoare					
2.1.1 Pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit	În scopul asigurării executării depline și în termen a recomandărilor înaintate de către Curtea de Conturi prin Hotărârea nr.39/2020 „Cu privire la Raportul auditului performanței managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019”, prin Ordinul ministrului Finanțelor nr.115 din 22.09.2020 a fost aprobat Planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor Curții de Conturi din hotărârea sus-menționată	1. Scrisoarea MF nr.05-10/08 din 09.02.2021; 2. OMF nr.115 din 22.09.2020 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru implementarea Recomandărilor din HCC nr.39/2020”	V		
2.1.2 În comun cu Serviciul Fiscal de Stat, pentru continuarea și consolidarea măsurilor în vederea recuperării la bugetul de stat a datorilor la împrumuturile acordate beneficiarilor recreditați și beneficiarilor recreditați în termenul de achitare expirat, Ministerul Finanțelor transmite trimestrial Serviciului Fiscal de Stat informațiile privind datorile cu termen de achitare expirat ale beneficiarilor de împrumuturi recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor din surse externe, interne și beneficiarilor garantați la situația din 31.12 a anului de gestiune. Astfel, pe parcursul perioadei de referință, de către MF au fost elaborate și expediate către SFS: - prin Scrisoarea nr.11/2-6/2019 din 28.10.2020 s-a transmis informația privind datorile cu termen expirat ale beneficiarilor de împrumuturi recreditate prin intermediul MF din surse externe, interne și beneficiarilor garantați la situația din 30.09.20/15.10.20 (pentru întreprinderile vitivinicole) sub aspectul raioanelor; - prin Scrisoarea nr.11/2-6/21 din 25.01.2021 s-a transmis informația privind datorile cu termen expirat ale beneficiarilor de împrumuturi recreditate prin intermediul MF din surse externe, interne și beneficiarilor garantați la situația din 31.12.2020 sub aspectul raioanelor. La fiecare perioadă scadentă sunt înaintate către beneficiarii recreditați cereri de plată. Astfel, pe parcursul perioadei de referință, către beneficiarii recreditați au fost înaintate 66 de cereri de plată.	1. Scrisoarea MF nr.11/2-6/2019 din 28.10.2020; 2. Scrisoare MF nr.11/2-6/21 din 25.01.2021; 3. Scrisoarea SFS nr.26-06/2-12-49262 din 07.10.2020; 4. Scrisoarea SFS nr. 26-06/2-12/1914	V			

		De asemenea, la necesitate, MF înaintează către aceștia notificări prealabile sau avertizări privind rambursarea datorilor cu termene achitare expirat. Auditul menționează că pe parcursul perioadei de referință notificări prealabile sau avertizări nu au fost înaintate de către MF.			
		La fel, la necesitate, MF dispune activarea garanțiilor de rambursare a împrumuturilor recreditate în conformitate cu prevederile contractelor de recreditare încheiate sau chiar pregătește materialele pentru înaintarea acestora în instanțele sau judecătorești competente. De menționat că astfel de acțiuni pe parcursul perioadei de referință de către MF nu au fost întreprinse. La fel, trimestrial, față de beneficiarii recreditați și garanți ce au acumulat datorii cu termen de expirat se întreprind măsuri conform legislației în vigoare privind executarea silită față de aceștia. Pe parcursul perioadei de referință, Serviciul Fiscal de Stat a prezintat 2 dări de seamă aferente acțiunilor de executare silită: - prin Scrisoarea nr.26-06/2-12-49262 din 07.10.2020 a prezentat MF darea de seamă aferentă acțiunilor de executare silită întreprinse până la situația din 30.09.2020, în scopul rambursării datorilor de către agenții economici beneficiari de credite interne și externe, acordate prin intermediul MF, precum și a mijloacelor dezafectate de la bugetul de stat pentru stingerea împrumuturilor acordate cu garanție de stat; - prin Scrisoarea nr. 26-06/2-12/1914, SFS a prezentat MF darea de seamă aferentă acțiunilor de executare silită întreprinse până la situația din 31.12.2020			
1. Să continue asigurarea controlului asupra expunerii portofoliului datoriei de stat la riscurile de rată a dobânzii, de refinanțare și valutare.	Recomandări din Raportul de audit În acest scop, de către MF lunar sunt monitorizați indicatorii de risc ai datoriei de stat conform Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”. Astfel, Buletinele statistice elaborate sunt publicate pe pagina web a Ministerului Finanțelor și pot fi accesate la următorul link: http://mf.gov.md/ro/datoria-sectorului-public/rapoarte/datoria-de-stat. În curs de elaborare este și Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2021-2023)”. Astfel, Proiectul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2021-2023)” a fost elaborat în conformitate cu prognoza indicatorilor macroeconomici, care au stat la baza elaborării Legii bugetului de stat pentru anul 2021. Proiectul a fost prezentat Cancelariei de Stat pentru înregistrare și examinare în ședința secretarilor generali, prin scrisoarea nr.13/3-3/51/1547 din 15.12.2020, a fost înregistrat de către Cancelaria de Stat (număr unic 1024/MF/2020) și remis spre avizare și expertiză juridică autorităților vizate prin scrisoarea nr.18-23-11411 din 17.12.2020. După avizare de către				
		1. Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2020-2022)”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.56 din 05.02.2020;			V
		2. Proiectul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2021-2023)”			

		instituțiile interesate și după ce va fi supus expertizei juridice, proiectul urmează a fi remis Guvernului spre examinare și aprobare			
2. Să asigure diversificarea canalelor de vânzare a instrumentelor de contractare a datoriei de stat interne către potențialii investitori.		În acest sens, MF a elaborat și a prezentat Cancelariei de Stat, prin scrisoarea nr.11/1-3/258/1502 din 09.12.2020, pentru înregistrare și examinare în ședința secretarilor generali Proiectul hotărârii de Guvern „Cu privire la aprobarea Conceptului Programului de vânzare directă a valorilor mobiliare de stat persoanelor fizice în RM”. Ulterior, Cancelaria de Stat, a înregistrat proiectul de hotărâre sus-menționat (număr unic 1004/MF/2020) și l-a remis spre avizare, expertiză juridică și expertiză anticorupție autorităților vizate, prin scrisoarea nr.18-23-11178 din 10.12.2020		V	
3. Să continue analiza condițiilor financiare ale împrumuturilor externe noi ce urmează a fi contractate, în vederea acceptării condițiilor optime în funcție de raportul cost-risc.		În vederea acceptării condițiilor optime în funcție de raportul cost-risc ale împrumuturilor, MF negociază și semnează acorduri noi de împrumut la condiții financiare avantajoase (ex.maturitate, rată a dobânzii, etc). Astfel, pe parcursul perioadei de referință au fost negociate și semnate 2 acorduri: 1. <u>Acordul de împrumut dintre Republica Moldova Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare</u>, semnat la 30 septembrie 2020, privind realizarea celui de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, în sumă de 92,0 mil. euro, perioada de maturitate de 30 ani, inclusiv perioada de grație de 5 ani, rata dobânzii flotantă; 2. <u>Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Asociația Internațională de Dezvoltare</u>, semnat la 01 octombrie 2020, pentru realizarea Proiectului Agricultură Competitivă în Moldova (Finanțare adițională pentru gestionarea sub-produșelor de origine animală), în valoare de 13,5 mil. euro, perioada de maturitate 30 ani, perioada de grație 5 ani și rata dobânzii de 1,16%; au fost inițiate negocierile la 2 împrumuturi de stat externe: 1. <u>Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse</u> privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat, în sumă de 200,0 mil. euro; 2. <u>Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind realizarea Proiectului „Eficiența energetică în Republica Moldova”</u>, în sumă de 30,0 mil. Euro, care prevede maturitate de 20 ani, inclusiv 5 ani perioada de grație. Rata dobânzii va fi stabilită la fiecare debursare în parte în funcție de ratele aplicabile pe piața internațională. La fel, de MF sunt analizate și ulterior acceptate oferte de debursare din contul împrumuturilor semnate cu creditorii: Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) la condițiile financiare ce asigură menținerea parametrilor stabiliți a structurii portofoliului datoriei de stat. Astfel, în perioada de referință au fost analizate 8 oferte de debursare cu opțiuni multiple de condiții financiare din contul împrumutului acordat de către:	V		

		- Banca Europeană de Investiții pentru realizarea proiectului „Livada Moldovei”, fiind acceptate 3 oferte; - Banca Europeană de Investiții pentru realizarea proiectului „MOLDOVA ROADS II”, fiind acceptată o ofertă; - Banca Europeană de Investiții pentru realizarea proiectului „MOLDOVA ROADS III”, fiind acceptată o ofertă; - Banca Europeană de Investiții pentru realizarea proiectului „Reabilitarea rețelei electrice de transport a Î.S. „Moldelectrica”, fiind acceptată o ofertă; - Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului privind proiectul „Răspuns de urgență la COVID-19 și suport pentru întreprinderile micro, mici și mijlocii”, fiind acceptată o ofertă. Toate ofertele acceptate, în opinia MF, au fost cu cele mai optime condiții în termeni de maturitate a împrumutului și rată a dobânzii			
4. Să monitorizeze recuperarea împrumuturilor acordate sub garanții de stat	asigure și recuperarea împrumuturilor acordate sub garanții de stat	În acest sens, lunar sunt întocmite Rapoarte privind garanțiile de stat interne în baza rapoartelor privind situația beneficiarilor Programului de stat „Prima casă”, prezentate de către creditorii în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.202/2018 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”” și Ordinului ministrului Finanțelor nr.97 din 22.05.2018. Astfel, pe parcursul perioadei de referință au fost întocmite 6 rapoarte privind situația beneficiarilor Programului de stat „Prima casă”. Raportul privind garanțiile de stat este publicat pe pagina web a Ministerului Finanțelor și poate fi accesat la următorul link: http://mf.gov.md/ro/datoriasectorului/public/garan%C8%9Bile-de-stat. De asemenea, trimestrial sunt elaborate rapoarte privind datoria debitorilor garanți față de MF pe împrumuturile interne și externe acordate sub garanții de stat. Pe parcursul perioadei de referință, au fost elaborate 2 rapoarte privind datoria debitorilor garanți față de MF la situația din 30.06.2020 și din 30.09.2020. Tot trimestrial se prezintă SFS informația privind datorile debitorilor garanți față de bugetul de stat	V		
5. Să întreprindă măsurile în vederea recuperării la bugetul de stat a datorilor cu termenul de achitare expirat	asigure măsurile în vederea recuperării la bugetul de stat a datorilor cu termenul de achitare expirat	Măsurile întreprinse aferente recomandării 5 sunt expuse la recomandarea 2.1.2	V		